

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулай!

БҮРЯАТ АРАДАЙ ХУРАЛ

Бүгэдэ арадай сонин

1921 оной
декабри
21-нээ гарна

2001
январин
11

Үбэлэй дунда
шара хулгана
харын
17
гарагай 5
ЧЕТВЕРГ
№ 3 (20363)

№ 2 (199)

Желаю разви-
тия и проц-
ветания Респу-
блике Бурятия в
Новом тысяче-
лети!

ЛИ ДОН УК,
Полномочный
представитель Президента
и Правительства
Республики Бурятия в
Республике Корея.

야리아 공화국의 명운을 밝게 할 기원을 합니다.
이 동 우
야리아 공화국의 명운을 밝게 할 기원을 합니다.
이 동 우

ҮБГЭН БАЙГАЛ ҮБЭЛДӨӨ

«Это - Байкал» гэнэн
фотоальбомноо зурагууд.

Буряад Республикын Правительствоын Захиралта

09.01.2001

№11-р

«Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ сэнгүүдые (тарифуудые) гүрэнэй зүгһөө гуримшуулга тухай» Буряад Республикын Правительствоын 1996 оной июниин 3-най 187-дохи Тогтоолтой зохилдуулан:

(худалдаа наймаанда тохогдодог налоггүйгөөр) баталжа, хүсэндэнь оруулха.

1. Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ хүн зондо худалдагдадаг гэрэлтүүлгын керосинай рознично худалдаа наймаанай үнэ сэнгыень нэгэ литрэй түлөө 10 түхэригэй хэмжээгээр

2. Буряад Республикын Правительствоын 2000 оной июниин 22-ой №607-р Захиралтые хүсээ буураа гэжэ зүбшөөрхэ.

3. Тус Захиралта толилогдохон үдэрһөө хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Президент -
Правительствын Түрүүлэгшэ А.В.ПОТАПОВ.

ИВАЛГЫН ДАСАНАЙ ЯНВАРЬ НАРЫН ХУРАЛНУУД

япв. 11	Алтан Гэрэлэй уншалга
япв. 13-14	Жадомба
япв. 17	Заһалай 8 ном
япв. 20	Намсарай (даллага абтаха) 11 сарһаа
япв. 24	Магдал Шива
япв. 26	8 сарһаа һарзай (Һама, Жамсаран сахюусад хурагдаха, сэргэмүүд үргэгдэхэ) 2 сарһаа 5 Хаан (сэржэм үргэгдэхэ, даллага абтаха)
япв. 27-28	Сундуй сударай уншалга
понед.	Долоон хоног бүхэндэ һуга намша
пятница	9 сарһаа
	Үдэр бүхэндэ 8 сарһаа сахюусад хурагана.

ҮЗЭГДӨӨГҮЙ ЕХЭ ХҮЙТЭНЭЙ ҮЕ

Шэнэ жэлэймнай түрүүшын үдэрнүүдтэ тон хүйтэржэ, сагаймнай уларил эриг хубилаа. Һүүлэй далаад жэлэй туршдаа үзэгдөөгүй ехэ хүйтэн буугаа бшуу. Республикын аймагуудай захиргаануудта һэргылгын тусхай штабууд байгуулагдаа.

Январин 11-нэй үдэр зарим нютагуудта багаханаар саһан орохо. Хойто нютагуудта үдэртөө 34-39, Улаан-Үдэдэ 30-32 градус хүйтэн болохо.

Январин 12-13-най үдэрнүүдтэ үглөөгүүр манатай, һулаханаар һалхилха. Байгал шадарай нютагуудта һүниндөө 34-39, хойто болон түбэй аймагуудта 45-50, бусад нютагуудта 41-46 градус хүйтэн болсо. Хойто нютагуудта үдэртөө 35-40, бусад нютагуудта 30-35 градус хүйтэрхөөр хүлээгдэнэ.

Январин 16-һаа хүйтэнэй хаһа буураха.

От всей души поздравляем редактора газеты «Знамя труда» Закаменского района МЭДЭГМАШУСАНЖИЕВИИ БАТУЕВУ с 50-летним юбилеем! Желаем крепкого здоровья, новых творческих успехов, острого журналистского пера и всех земных благ! Счастья и благополучия Вам и Вашим близким!

Комитет по информации, печати и связям с общественными объединениями Администрации Президента и Правительства Республики Бурятия

Гурбадахи мянган жэлье ямараар угтанабиди?

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭДЭ ХҮРТЭБЭ

Улаан-Удын «Теплоприбор» гэнэн акционернэ нээмэл бүлгэмэй коллектив хүүлэй хоёр жэлэй туршада яһала урагштайгаар ажаллажа байна. Мүнөө үеын технологиин эрилтээр нарин приборнуудые бүтээжэ, олон регионуудай хэрэглэмжые хангадаг болонхой.

Үнгэрэн жэлэй дунгуудээр Сибирь болон Алас-Дурнын предприятинуудай дундаһаа завод гансаараа «ХХI зуун жэлэй эрхим шанартай продукци» гэнэн алтан тэмдэг, тэрэшлэн платина шанартай тусхай 2 тэмдэгтэ хүртэбэ. Иимэ үндэр сэгнэлтэдэ уһанай болон халуун уһанай гаргашые тодорхойлдог приборнууд хүртэһэн байна.

СААРҢААР БАЯН БОЛОХОМНАЙ

Сүүдхэ бүри 10 мянган тонно саарһа үйлэдбэрилхэ оньһон түхээрэлгын лини Сэлэнгын целлюлозо-картонно комбинатда шэнэ жэлэй урдахана ашаглалгада үгтэбэ. Мүнөө үедэ манай республикада эгээн амжалтатайгаар хүдэлжэ байһан энэ комбинат хүүлэй үедэ дэлгүүрэй эрилтээр продукт болон промышленна худалдаанай зүйлнүүдые багсалха картон, тусхай саарһа үйлэдбэрилхэ оньһон түхээрэлгэнүүдээр зэбсэгжэжэ байна гэшэ.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ БЭЛЭГҮҮД

Шэнэ жэлэй эгээн үнэтэй бэлэгүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидуудта баруулагдаба. 28 ветеранууд «Ока» түхэлэй хүнгэн автомашинатай болобо. Хамта дээрээ нёдондо, Илалтын 55 жэлэй ойтой дашарамдуулан, 112 хүн иимэ машинануудта хүртөө юм.

Николай НАМСАРАЕВ.

ХҮҮГЭДЭЙ ЭЛҮҮР ЭНХЫН ТҮЛӨӨ

«Буряад Республикада 2001-2005 онуудта хүүгэдэй амаралтын эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэһэ хууриие хүгжөөхэ» гэнэн республиканска программа баталагдан абтаба.

Уржажа ябаһан залуу үетэнэй ажалай, амаралтын, бусад газарай лагерьнууд, санаториуудай материально-техническэ байдал энэ программын үндэһөөр бэхжүүлэгдэхэ зорилготой.

Хүүгэдые элүүржүүлгын эмхинүүдтэ сагай эрилтээр социальна лагерьнууд, столовонууд, хүүгэдые үдэр байлгаха лагерьнууд нэмэнэ, тэдэнэй тоо жэл бүри олошорно. Жэшээлбэл, 1995 ондо хүүгэдые элүүржүүлгын 697 эмхи зургаан тоологдодог байбал, 2000 ондо тэдэнэй тоо 1252 болоһон байна. Жэл бүхэндэ амарһан, бэе махабадаа элүүржүүлһэн хүүгэдэй тоо баһал дээшлэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ 88.960 хүүгэд, эдиршүүл элүүржүүлэгдэ. Илангаяа түрэлхидэй харууһагүй үлэһэн гү, али тэлюур байдалтай гэр бүлэнүүдэй хүүгэдые элүүржүүлэгдэ онсо анхарал хандуулагдана.

Гэбэшые олон лагерьнууд 20-40 жэлэй саана баригдана байгаа. Үнгэрэгдэһэн шалгалтын дүнгөөр диилэнхи олонииенэ заһабарилха, нэльбэн шэнэлхэ, эд хэрэгсэлээр хангаха хэрэгтэй, хуушанай проектээр баригданхай гэжэ элирүүлэгдэ. Дээрэ хэлэгдэһэнхэ уламжалан, иимэ программа абтаба. Республиканска бюджетһээ программнын хэмжээ ябуулагуудые 5 жэлэй болзорто бэелүүлхэ хэрэгтэ мүнгэн номологдохоор түсэблэгдэнэ. Гадна нютаг нютагай өөһөдын хүтэлбэрийн захиргаанууд хэлсэжэ, энэ программые бэелүүлгэдэ туһалха юм.

Хараалагдаһан хэмжээндэ мүнгэ зөөрийн жэл бүри оруулагдабал, хүүгэд болон эдиршүүлэй бэе махабадые элүүржүүлхэ, зохид эрхэ байдалда амарха хэрэг хангалтатай байһань дамжаггүй.

Э. ДАМБАЕВА.

АМАРШАЛТАНУУД

Аглаг һайхан Агын Шулуутай нютагта ажаһуудаг хүндэтэ Баяр ахай Долгорма абгай Ринчиновтэниие Шэнэ жэлээр халуунаар амаршалаад, Баяр ахайн араг зоной аша туһада ехэ оролдожо ябаһыень онсо тэмдэглэн, гэр бүлэдэнь, үри хүүгэдтэнь гэлхэйн бүхы һайханиие, элүүр энхые, зол жаргал, хэжэ ябаһан ехэ хэрэгтэнь амжалта хүсөөг, баяр баясхалан хүргэгшэ Улаан-Үгэдэ ажаһуудаг агынхидтнай.

Манай хүндэтэ эжы Цыбжит Балдановна Цыдендоржиевае Шэнэ жэлээр амаршалаад, элүүр энхые, удаан жаргал, ута наһа наһалхыень хүсэгшэ үри хүүгэдынь, аша гушанарынь гэр бүлөөрөө.

Захаамшай аймагай Үндэр Дулаанай хормойдо оршодог Нурта хууринда эгсэ табин жэлэй саана Саян хубүүн алтан гэлхэй дээрэ мундэлжэ, гэр бүлэжэ, нютагайнгаа үбгэд хүгшэдые баярлуулаа. Үндэр нэрынгээ эшигэл найдал харюулжа, үгдэрһөө үгдэртэ шэнэ нургаал абажа, үгдээ ургуулан бүргэд мэтээр далижаа. Буряад багшанарай дээдэ нургуули дүүргэжэ, 25 жэлэй саана Енгорбой нютагай Наташа басагантай ханилжа, мүнөө Шара-Азарга нютагта ашаяа эрхэлүүлжэ ан бун жаргажа хууна.

Сарюун ханагагаша Саян нүхэрөө түрэнэн үгдэрөөрнь сагаан сэгхэлхээ амаршалаад,

Олоной түлөө зориг хүбшэлхэ Оюун сэсэн үри хүүгэдтай Нютаг дүүрэн нэрээ нэрлүүлхэ, Намтар эхэтэй хүнүүд болуужан,

гэжэ энэ мянган жэлүүдэй уулуур дээрэ үрээжэ, хүсэжэ байһан Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг Нурта нютаг гарбалтай нүхэд хубүүд, басагадынь.

Буряад Республикын Счётно палатын байгуулагдаһаар 5 жэл үнгэрбэ

ХИНАХА, ШАЛГАХА ҮҮРГЭТЭЙ

Счётно палата манай республикада 1995 оной сентябрь нара соо байгуулагдаһан юм. Тэрэ гэхэһээ хойшо 5 жэл үнгэрбэ. Энэмнай юу хэжэ байдаг, ямар зургаан болоно гэшэбэ?

Счётно палата бүхы Федерациин бүхы субъектнүүдтэ байдаг, мүн Россин Счётно палата гэжэ бии, тэрэнэй ударидагшаар Россин Правительствын Түрүүлэгшэ байһан Сергей Степашин хүдэлнэ.

Счётно палата хадаа гүрэнэй финансые шалгадаг конституционно зургаан болоно, «Буряад Республикын Счётно палата тухай» гэнэн Хуулийн ёһоор хүдэлдэг. Нэн түрүүн республикын бюджетэй оршо, гарша хэр ябанаб, тэрэ баталагдаһан ёһоороо ошохо гэнэн газартаа хэр хүрээжэ ошоно гэшэб, ондоо юумэндэ хэрэглэгдэһэнэ үгы гү гэжэ ходо шалгажа, хаража байдаг гүрэнэй зургаан гэшэ.

Түрүүшын жэлнүүдтэ Арадай Хуралда орожо байһан аад, нёдондо хабарһаа бээ дааһан юридическэ нюур боложо, Арадай Хуралай, депутатуудай урда хэһэн ажалынгаа үрэ дүн харуулдаг, Арадай Хуралай Советтэ харюусалгатай, Хуралай комитетүүдэй тиимэ юумэ тэндэ шалгыт гэжэ мэдүүлгэ оруулхадань, өөрынгөө колледи дээрэ хаража үзөөд, ажалынгаа түсэбтэ оруулха, үгыгөө зүбшэн хэлсэдэг заншалтай байнабди.

Счётно палатын колледиин гэшүүд гэхэдэ, түрүүлэгшэ Иванов С.В., тэрэнэй орлогшо Баторова Г.Р., 4 аудиторнууд: тэдэнэй тоодо Бугдашкина Л.А., Морозов В.М., Бальжинимаева Н.Г. ба энэ мүрнүүдые бэшэжэ байһан хүн болон Хуралай бюджетнэ Комитедэй түрүүлэгшэ Ц.Э.Доржиев гэгшэд болоно. Бүхы хэһэн шалгалтын, бусадшые ажалай дунгуудэнэ колледиин баталалга гаража, шалгалта гараһан организацинууд дутуу дундаа яажа, хэды сагай туршада заһаха ёһотойб гэнэн эрилтэ тэдэндэ табигдадаг, тиигээд тэрэ эрилтэ яажа дүүргэгдэнэб гэжэ ходо шалгажа байха ёһотойбди. Тон үлүү гарама, хуулида буруушаагдамаар ябадал ушарбал, республикын прокуратурын шалгалтада даалгаха эрхэтэй болонобди.

Хуралай сессиин болоходо, баһал тэндэ бэлдэлгэ хэдэг, хабаададаг, хуулийн проектнүүдтэ шэнжэлгын үрэ бэшэдэг, тиигээд ударидагшаднай сесси дээрэ Счётно палатын һанал бодомжо тодорхойлон хэлэдэг заншалтай. Тиибэшые эгээл шухала хэрэг юун бэ гэхэдэ, бюджетэй, гүрэнэй мүнгэн хуулийн ёһоор хэрэглэгдэнэ гү, али үгы гү гэжэ Счётно палата тодорхойлон гаргадаг болоно. Ондоо тиимэ шалгалта хэдэг зургаан гэжэ мүнөө үгы болоно. Урдань Совет засагай үедэ, арадай хиналта тиимэрхүү ажалтай байжа болоо.

Буряад Республикын Счётно палата бүхы гүрэнэй болон муниципальна зургаануудые, акционернэ бүлгэмүүдые, бусадшые эмхи зургаануудые бултыень шалгаха ёһотой болоно. Коммерческэ банкнуудта гүрэнэй мүнгэн ямараар хэрэглэгдэнэб, казначействэнүүд, налогово инспекци энэ талаар юу хэжэ байна гэшэб гэхэ мэтэ.

Һүүлэй үедэ баһа районий, нютагай хүтэлбэриие шалгадаг болонхойбди. Республикын бюджетһээ ороһон мүнгэ ямар ёһоор хэрэглэнэб, өөрынгөө районий бюджет хэр тааруугаар зохёоноб, зүбөөр дүүргэнэб гэхэ мэтэ. 2000 ондо Хяагтын, Түнхэнэй аймагуудта

иимэ ажал хэгдээ, дутуу дунда олохоноор элирүүлэгдээ.

Инспектор Комиссарова Г.С. бидэ хоёр Мухар-Шэбэр, Бэшүүрээр ябажа, республиканска бюджетһээ тарья тарилгада, хурялгын ажалда шалгалт лүүлэгдэһэн мүнгэн зүб хэрэглэгдээ гэшэ гү гэжэ шалгаһан байнабди.

... Счётно палатын аудитор бүхы өөрын инспектортэй юм. Гарма Сыреновна бидэ хоёр 1999 ондоо экономикын, эрдэм һуралсалай министрство гэхэ мэтые шалгаһан аад, үнгэрһэн жэлдэ бусад эмхи зургаануудаар ябаабди. Хүдөө ажахын министрство 1999-2000 онуудта республикын бюджетэй мүнгэ ямараар хэрэглээб гэнэн шалгалта хэнэбди.

Зарим нэгэ дунгуудые хэлээ һаа Экологическа жаса хадаа 600 гарам мянган түхэриг мүнгэ федеральна хуулийн ёһоор бэшэ, буруугаар хэрэглээ гэхэдэ болоно. Энээн тухай Арадай Хуралай Советтэй тогтоол абтаһан ушартай. Юун бэ гэхэдэ, эндэ үнэтэй сэнтэй компьютерна техникэ олоор абтаһан, 2-3 машинашые бии, ажалда үмдэхэ хубсаһа хунар, госкомитедэй хүдэлмэрилэгшэдтэ урмашуулгын мүнгэ үгэжэрхиһэн ушар элирүүлэгдээ. Энэмнай хулгай бэшэ, харин жасын мүнгые хуулийн ёһоор бэшээр хэрэглэһэн ушар болон тэрэ мүнгээ жэлэй түгэсэтэр һөөргэнэ республиканска бюджеттэ оруулха тиигээд зүб мүрөөр ябуулха гэнэн тогтоол абтаа.

2000 ондо Хүдөө ажахын министрствын дэргэдэхи «Арис» гэнэ бүлгэмэй хэжэ байһан ажал шалгаһэмди. Ехэхэн мүнгэ алтан эндэ ябажа байһанхай, үнэтэй сэнтэй компьютернэ түхээрэлгэнүүд хари гүрэнһөө доллароор абтаһан байна. Тиигээд манай республикын бюджетһээ баһа тэрэ үр шэриее хааха гэнэн мүнгэн гаргагдадаг, тэрэн хэр хүрэнэб, һайнаа хэрэглэгдэнэб гэжэ шүүмжэлжэ үзэһэмди. Бага зэргэ алдуу гаргагдаһан байна, тиибэшые хүдөө нютагуудта, район бүхэндэ өөрын компьютерна түб байха ёһотой. Хаана, ямар сэнгээр тарья талхаяа, мяха шүлээ тушааха гэхэһээ захалаад асуудал олон ха юм даа. Тиимэ дээрэһээ энэ «Арио» гэнэ программанай хэрэгтэй юумэн гэжэ гэжэ Счётно палатын колледи тогтоол абтаһан байха. Счётно палата гэшэ гансахан бюджетэй мүнгэн хэр зүб ябуулагдаһан гэжэ шалгаха гэнэн бэшэ харин энэ хэгдэжэ байһан ажал хэ шухала, хэр хэрэгтэй гэшэб, гүрэнэй мүнгэн ямараар ашаглагданаб гэнэ асуудалнуудые хаража үзэхэ, тэдэндэ харюу бэдэрхэ ёһотой болоно гэжэ бидэ ханаха байнаб.

Счётно палатын 5 жэл болоһон хэдэ сугтаа хүдэлжэ байһан хэдэн нүхэдэ дурдаха ханаатайб. Мэргэжэлтэй, үнэн хүдэлжэ байһан инспекторнүүдтэй тоо нэн түрүүн З.С.Халбаева Т.Б.Доржиев хоёр ороно. Үшөө хэдэн залуу басага бии. Счётно палатын бии болоһон хойшо эндэ М.С.Дамбаева хүдэлдэ. Энэмнай түрүүлэгшын секретарь, бүхы саарһанай ажал хэжэ байдаг, манай өөрын мэдэлтэй болоһоор, хажуугаарын бухгалтер болоһон, мүнөө дээдэ нургуули заочноор дүүргэжэ байна. Суг хүдэлдэ нүхэдтөө ажалдань амжалта хүсэб.

О.ГАРМАЕВ
Буряад Республикын Счётно палатын аудитор

БУРЯАДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВО ҮДЭРХӨӨ ҮДЭРТЭ

(2000 оной декабриин 25-наа 2001 оной январин 8 болотор)

Декабриин 29-дэ А.В.Потапов саг зуурын онсо байдалай комиссийн заседание үнгэргэбэ, мүн энэл үдэртөө А.В.Потапов Сэлэнгын ЦКК-да саарһа үйлэдбэригын шэнэ линии ашагалгын ёһололдо хабаадаа. Декабриин 30-да А.В.Потапов республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшонорой заншалта зүблөө үнгэргэбэ.

2000 оной декабриин 31-дэ Буряад Республикын Президент А.В.Потапов Шэнэ жэлэй амаршалгаар Буряадай арад түмэндэ хандаба.

2001 оной январин 3-да республикын Президент түсбэлэглэйн зүблөө үнгэргэбэ. Январин 4-дэ хүн зоной салын хүлһые болон олзо оршые хубилагаха талаар хүдэлмэрийн бүлэгэй зүблөө үнгэргэбэ. Январин 6-да Буряадай толгойлогшо орлогшонорой заншалта зүблөөн дээрэ республикын ажабайдалда хабаатай шухала асуудалнуудые зүбшэбэ. Январин 7-до Буряадай Президент А.В.Потапов республикын ажалшадые Христын мүнэдэлһэн үдэрөөр амаршалба.

2000 оной декабриин 26-28-да республикын Правительствын Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо - республикын финансын министр А.Ю.Налетов Буряад Республикын Арадай Хуралай XIII сессийн хүдэлмэридэ хабаадаба. Январин 4-дэ А.Ю.Налетов акционернэ «Бурятспирт» болон «Ливона» бүлгэмүүдэй ажалаар зүблөө үнгэргэбэ. Январин 5-да энэл асуудалаар «Агролизингын» хүдэлмэри, тэрэл үдэртөө 2001 оной инвестициин проектнууд зүбшэгдэбэ.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо И.Н.Егоровой толгойлдог Россин Президентын дэргэдэхи Буряадай Бүрин эрхэтэ Түлөөлэгэ Гүрэнэй Дүүмэдэ, Правительствата, Россин министерствэнуудтэ,

албан зургаануудта 2001 оной бюджетэй мэдүүлгэнүүдээр, республикада мүнгэн сангай туһаламжа үзүүлгээр хүдэлмэрилбэ.

Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Е.К.Ханхалаевай хүтэлбэрилдэг министрствэнууд, социальна эмхи зургаанууд Шэнэ жэлэй болон Рождествогой хэмжээ ябуулануудта бэлдэлгэдэ ба үнгэргэлгэдэ хабаадаа. Социальна политикын талаар вице-премьер 2000 оной декабриин 26-да Загарайн аймагай Шулуутада Хуулин наһа гүйсөөгүйшүүлэй болон тэдэнэй эрхэнүүдые хамгаалгын хэрэгүүдэй талаар республиканска комиссийн нүүдэл хүдэлмэридэ хабаадаба. 2000 оной декабриин 26-28-да Е.К.Ханхалаев Буряад Республикын Арадай Хуралай XIII сессийн хүдэлмэридэ хабаадаа, харин декабриин 28-да республиканска призывной комиссийн хүдэлмэридэ хабаадаба. Энэ заседани дээрэ Буряадай военкомат Россин Федерацийн Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ сэргэшэдые эльгээхэ түсбөө дүүргэһэн тухай элдхэбэ.

Декабриин 27-до республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо - промышленностийн болон технологинуудай, үйлэдбэрийн байгууламжануудай министр В.В.Перелев зүблөө үнгэргэжэ, халбариде инвестици оруулгын программн проектээр зүблөө үнгэргэбэ. Январин 3-да пригородно электропоездуудай тарифуудые гуримшуулгаар зүблөө үнгэргэбэ. Тус зүблөөндэ ВСЖД-гэй экономикын албанай мэргэжэлтэд хабаадаба. Мүн энээнһээ гадуур вице-премьер Гусиноозерскын ГРЭС-ые, Улаан-Удын 2 ТЭЦ-үүдые түлшөөр хангалгын асуудалнуудые үдэр бүри шиидхэнэ.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэблэлэй албан.

00 оной декабриин 25-да Буряад Республикын Конституцион Суглаанай заседани болобо. Тэрэнэй амэридэ Правительствын гэшүүд хабаадаа. Республикын Президент А.В.Потаповай болон Буряад Республикын Арадай Хуралай бүлэг депутатуудай халаар республикын Конституцийн 1, 2 болон 10-бүлэгүүдтэ хубилалтануудые оруулха асуудал үгэбэ.

Декабриин 26-28-да Буряад Республикын Президент А.В.Потапов Буряад Республикын Арадай Хуралай XIII сессийн хүдэлмэридэ хабаадаа. Шэнэ жэлэй урдахи үдэрнүүдтэ республикын толгойлогшо республикын парламентаар «Буряад Республикын Конституцида амталтануудые болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай», «Агалаанай налог тухай» Буряад Республикын Арадай Хуралай бүлэг депутатуудые болон нэмэлтэнүүдые болон хубилалтануудые оруулха тухай» Хуулинуудта гараа табижа, олондо үгэсхыень эльгэбэ.

00 оной декабриин 26-да Буряад Республикын Президент Буряад Республикын Арадай Хуралай XIII сессийн хүдэлмэридэ республикын Правительствын Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшын тушаалһаа Агаловые сүлөөлжэ, Россин Федерацийн Арадай Хуралай XIII сессийн хүдэлмэридэ «Буряад Республикын Конституцида амталтануудые болон нэмэлтэнүүдые оруулха тухай», «Агалаанай налог тухай» Буряад Республикын Арадай Хуралай бүлэг депутатуудые болон нэмэлтэнүүдые болон хубилалтануудые оруулха тухай» Хуулинуудта гараа табижа, олондо үгэсхыень эльгэбэ.

ЭМШЭН ГУУРНАЯА ТУРШАНА

«Буряад үнэнэй» «Дүхэриг» бултаные эхтэ һонирхуула. Мянган уншагшад энэ «Дүхэриг» уншадаг болохыгтоо хажуугаар энэ шүлэгүүдые, рассказые бэшэжэ болоо. Энэ эхэ һайн гэшэ. Хяхан намга республиканска больницын врач Самбу Гомбожапович Хягта нютагаа магтаһан, нагаса эжыгээ зориулһан шүлэг асаржа, харуулаа. С.Сунграпов бэрхэ врач байхыгтаа хажуугаар буряад хэлүүдээр эхтэ һонирхогод, өөрөөшье бэшэжэ туршадаг байна.

Цэрэн ГАЛАНОВ.

Самбу СУНГРАПОВ

БАЯН БУЛАГНИ

Эдэ гоёбши,
Эдэриин голни,
Эдэ баян
Эдэ нютагни.
Эдэ Булагаараа
Эдэ һайханши,
Эдэ хангайн
Эдэ армойн шэмэг.
Эдэ шам зуура
Эдэ үрүүн сагта

Шүдөө зуужа
Сэхэ гарааш.
Ара Алсагад,
Ашуугад обоо,
Арьяа Баала,
Арьяа Баала.
Эдир наһанһаа
Эльгэ зүрхөөрөө
Эжы, абын буян доро
Этигэжэ ябанаб, хөөрхымни
Хүхын дуугай
Тоонто нютагни.

«ЗУУН ЖЭЛЭЙ ЭРХИМ ДУУН»

Манай мэргэжэлтэ болон һайн дуранай композиторнуудай эгээл эрхим дуунууд, үнгэрһэн зуун жэлэй эгээл дууратай дуунуудтай шэнэ зуун жэлдэ маанадгатаа үлэжэ, республикын гол театр соо январин 19-дэ үгдэшин 18 сагта ханхинахань гэшэ.

Республикын дуунай искусствын алтан жасада ороһон эгээл мэдээжэ, дууратай дуунууд энэ ехэ концертын 3 хубида зэдлэхэ юм.

Театр соо зүрхэ сэдьхэлэй зохиг байдал тогтоогдохо, мэргэжэлтэ композиторнуудай, мүн һайн дуранай дуу зохиогшодой дунда мурьсөөн эмхидхэгдэхэ юм. Тэрэшэлэн А.Андреевэй, С.Манжигеевэй, Б.Усовичой, Ю.Ирдынеевэй, П.Дамирановай,

А.Санжиевагай, Б.Малгаевай, В.Ринчиновэй, Р.Бурхиевай, бусад композиторнуудай дуунууд шагнагшадай анхаралда зориулагдаха.

«Зуун жэлэй эрхим дуун» гэхэн IX республиканска конкурсые республикын Соёлой министрствын дэргэдэхи Арадай уран бэлигэй республиканска түб эмхидхэнэ. Энэ концерт композиторнуудай, дуушадай, шагнагшадай мартагдашагүй үгдэш болохо байха. Тус конкурсые мэргэжэлтэ болон харагшадай жюри сэгнэхэ юм. Бигэ Таанадые хүлээнбди.

Валентина ДАШИНИМАЕВА, арадай уран бэлигэй республиканска түбэй таһагые даагша.

Вести из Монголии

СТИХИЙНОЕ БЕДСТВОЕ — ДЗУД

Прошедший год старогочеловечества поразил человечество множеством катаклизмов, стихийных бедствий. В различных странах нашего континента люди пострадали и понесли большой материальный ущерб от комаров, воднений, снегопадов, землетрясений. Стихийное бедствие не обошло и Монголию, куда беда пришла в виде засухи летом и многого снегопада зимой. Это природное явление у нас вызывает дзуд. На сегодняшнем день скотоводы 85 сомонів аймаков находятся в критическом положении. Основные осадки составляют 35 до 80-сантиметров. Из-

за летней засухи скот не набрал веса. А в пастбищном скотоводстве самое главное - это упитанность скота. Иначе ему не преодолеть зимнюю стужу. Правительство принимает различные меры в борьбе со стихийным бедствием. На местах работают члены чрезвычайной комиссии, которые организуют доставку на зимние стойбища скотоводов корма, продукты питания, медикаменты, теплую одежду. Дороги практически закрыты снежными завалами. Только трактора и мощные тягачи, как «Урал» и «Зил-131», с трудом преодолевают путь до дальних стойбищ скотоводов, нуждающихся в помощи.

По сообщению центрального телевидения Монголии только в Селенгинском аймаке погибло более 100 тысяч голов скота. А в Хубсугульском аймаке 30 тысяч голов, из которых 50 процентов - крупный рогатый. Морозы достигают 38-42 градусов ниже нуля. По словам старожилы такое бедствие было в год обезьяны лет 50 назад. От холодов отламывались рога у коровы. Невероятно, но факт. Есть предположение, что благоприятные погодные условия последних 10 лет, как-то расхоложивающее поведение на молодых скотоводов. Меньше стали впрок заготавливать корма,

ремонтить и утеплять зимние кошары. Великий праздничный образ жизни. Еще бы. Ведь поголовье скота росло как никогда. Только за последние годы после победы демократического движения в Монголии поголовье скота в стране выросло до 30 миллионов. Если в 1996 году число скотоводов с тысячным поголовьем равнялось 486, то через три года эта цифра достигла 1400. Не случайно говорят: готовь сани летом. А еще народная мудрость гласит: друг познается в беде. И в это трудное время руку помощи протянули прежде всего друзья из соседнего государства. Кроме того, Япония предоставила гуманитарную помощь в размере 10 миллионов американских долларов. На днях на эти средства в 40

сомонов 10 аймаков было отправлено более 80 тысяч тошн муки. Это только один из многих примеров оказываемой помощи Монголии. Из выступления научного сотрудника метеорологического института Д.Дагвадорж по монгольскому ТВ: - Климат на планете резко меняется. И сегодняшние катаклизмы природы - это только начало большой катастрофы. И главные виновники мы сами - люди, загрязняющие атмосферу, водные пространства. Вот главные причины. По прогнозу синоптиков на ближайшие дни улучшения погоды не ожидается. Морозы будут крепчать, и продолжаться метели. Б.БАДРУЦ, монгольский журналист.

Время и люди

**БАНКИР,
ФИНАНСИСТ**

Заслуженному экономисту Российской Федерации и Бурятской АССР, известному финансисту Ч.В.ЕНДОНОВУ недавно исполнилось 75 лет.

Сын крестьянина-колхозника Чимит Вампилович родился в селе Тарбагатай Заиграевского района. Учился в Орот-Тарбагатайской начальной школе, затем в Кижингинской, Новоильинской средних школах. С 15 лет он начал работать в колхозе им. Молотова Верхне-Ильинского сельсовета в начале сороковых годов. Время сложилось так, что он и его поколение рано познали все трудности и сложности военного времени. В 1943-45 годах Чимит Вампилович служил в Советской Армии на востоке страны и демобилизовался в июле 1945-го. И хотя он непосредственно не участвовал в войне, тяготы военного времени он и его сверстники перенесли на своих плечах.

Уже тогда, будучи двадцатилетним парнем, Ендонов начал чувствовать в себе тягу к учебе. Поэтому после демобилизации из армии Чимит Вампилович с октября 1945 года начал работать в банковской системе, а затем - в финансовой и отдал этому делу более сорока лет.

В 1945-50-х годах он работает кредитным инспектором, затем руководителем группы инспекторов, управляющим Заиграевским отделением Госбанка. Одновременно заканчивает Улан-Удэнский кооперативный техникум по специальности «бухгалтер».

Однако окончание техникума для Чимита Вампиловича было только началом в его профессиональном совершенствовании. В 1950-52-х годах он - слушатель высших финансовых курсов в Ленинграде. Одновременно Чимит Вампилович экстерном закончил Ленинградский финансово-экономический институт.

После окончания курсов и института Ендонов в течение двух лет работал управляющим Железнодорожного отделения Госбанка в Улан-Удэ. Параллельно проходит обучение в Финансовой академии в Ленинграде.

Через 2 года с академическим дипломом, сдав кандидатский минимум по специальности «Экономист по денежному обращению и кредиту», Чимит Вампилович в 1956 году вернулся в Улан-Удэ. Он продолжает работать управляющим Железнодорожным отделением Госбанка.

В апреле 1958 года Ч.В.Ендонов, поменяв свой профиль с банкира на финансиста, назначается заместителем министра финансов республики, а вскоре и министром.

В течение 28 лет Чимит Вампилович возглавлял работу финансовых органов республики. Он затратил много сил и энергии в деле совершенствования стиля и методов деятельности финансовых органов, улучшения экономической

учащихся в интернатах с полным государственным содержанием. При рассмотрении бюджета нашей республики Минфин РСФСР отказал в выделении дополнительных средств в этом направлении. Руководителям республики А.У.Модогоеву и В.Б.Саганову, вместе с которыми был и Ч.В.Ендонов,

байкальского района улучшили свое материальное положение, а чуть позднее районный коэффициент 1,7 был установлен для работников других органов, связанных со строительством БАМа.

Не менее важную роль сыграло оказание помощи Министерством финансов

пришли М.Е.Атанов, И.В.Ченкиров, А.Г.Тэлин, Б-Ж.Б.Базарон. В последующие годы народные комиссариаты были преобразованы в министерства, и наркомы стали называться министрами. Министрами финансов работали К.М.Мадаев, Ч.В.Ендонов, М.Г.Намсараев,

СЫН КОЛХОЗНИКА - МИНИСТР

и контрольной работы, уделял большое внимание подбору и расстановке кадров, повышению их ответственности за порученное дело. Под его руководством финансовые органы республики успешно справлялись с возложенными на них задачами по мобилизации финансовых ресурсов в государственный бюджет и своевременному финансированию народного хозяйства и социально-культурных мероприятий. Они неоднократно выходили победителями во Всесоюзном социалистическом соревновании среди финансовых органов страны.

Уместно сказать, что за период работы Ч.В.Ендонова на посту министра финансов бюджет республики возрос с 47 млн. рублей в 1959 году до 284 млн. в 1987 году, или в шесть раз. Ассигнования на развитие народного хозяйства бюджета возросли в шесть раз, на просвещение - в 6,4 раза и здравоохранение - в 5,8 раз. В 1987 году на социально-культурные мероприятия выделялось средств 69,1 процентов от общего объема бюджета республики.

Министром финансов проделана большая работа по повышению эффективности деятельности бюджетных учреждений республики. Кроме школ, построены новые больницы, поликлиники, аптеки, клубы и дома культуры, жилье и другие объекты социально-культурного назначения. За счет перевыполнения бюджета республики выделялись дополнительные средства, особенно для строительства и капитального ремонта начальных школ на селе, фельдшерско-акушерских пунктов, поликлиник, амбулаторий, аптек, клубов, домов культуры и т.д.

**В ИНТЕРЕСАХ
РОДНОЙ
РЕСПУБЛИКИ**

Чимит Вампилович принимал непосредственное участие в деятельности Правительства Бурятии, когда его руководители выезжали в Москву, чтобы решить с руководством страны те или иные вопросы по экономике и финансам.

В семидесятые годы республике требовались дополнительные средства на строительство и расширение школьных интернатов и дошкольных учреждений. К тому времени правительство страны приняло постановление о сокращении контингента

пришлось нанести визит министру финансов СССР В.Ф.Гарбузову. Тот внимательно выслушал убедительные доводы наших визитеров, особенно младшего коллеги по должности Ч.В.Ендонова, согласился с ними и выделил дополнительно более 800 тыс. рублей, что помогло значительно увеличить контингент детей животноводов, содержащихся на полном государственном обеспечении.

Помогло участие Ч.В.Ендонова в решении и другого острого вопроса, касающегося материальной поддержки тех, кто обслуживал строителей БАМа. Совмин республики обратился с письмом в Министерство транспорта СССР. Речь шла о применении коэффициента 1,7 к зарплате работников обслуживающих предприятий, организаций и учреждений, находящихся в зоне строительства БАМа. Однако рассмотрение письма задерживалось. Тогда руководство республики командировало Ч.В.Ендонова в Москву. Принял его там начальник Главного управления по строительству БАМа - заместитель министра транспортного строительства СССР В.В.Мохортов. При рассмотрении письма он заявил, что наши районные партийно-советские органы якобы мешают его работе, и коэффициент 1,7 не может распространяться на работников этих органов, а также учреждений социально-культурной сферы, лесозаготовительного участка, совхоза «Северный», продукция которых поставлялась БАМу. Если эта продукция не поставлялась бы БАМу, то она могла быть отгружена другим потребителям.

Однако доказательное разъяснение Чимита Вампиловича заставило Мохортова изменить такое решение. Ендонов вернулся в Улан-Удэ с письмом, подписанным Мохортовым. В нем было дано разрешение на применение бамовского коэффициента. Благодаря настойчивости Ч.В.Ендонова и его знанию дела, 1189 работников Северо-

республики и его «хозяином» в строительстве аэродромной сети на территории республики.

Пятилетним планом развития народного хозяйства СССР (1966-1970гг.) в Бурятии не было предусмотрено выделение капитальных вложений на эти цели. По просьбе А.У.Модогоева Ендонов нашел средства для начала строительства взлетно-посадочной полосы для тяжелых самолетов типа «ИЛ-18», а также строительство аэровокзала в Улан-Удэ.

ЛУЧШИЙ ОТДЫХ - РАБОТА

Роль Чимита Вампиловича Ендонова за многие годы его работы на посту министра финансов республики трудно переоценить.

Он продолжал работать после выхода на пенсию в 1987 году. Имея богатый опыт и знания, ученую степень кандидата экономических наук, в течение десяти лет он работал старшим преподавателем, а затем доцентом Восточно-Сибирского государственного технологического института и университета.

Чимит Вампилович - автор ряда брошюр и книг на экономические темы. Это «Общественные фонды потребления и их роль в повышении благосостояния трудящихся» (1970г.), «Роль государственного бюджета в развитии просвещения в Бурятии» (1973г.), «Повышение благосостояния народа» 1984г. и другие.

В последнее время он много работал над подготовкой и выпуском своей книги «Образование и развитие бюджета Республики Бурятия». Книга эта - история бюджета Бурятии, начиная со дня образования республики, включая все двенадцать пятилеток и годы рыночной экономики, реорганизации и образования новых финансовых органов. Рассказывая об истории и экономике республики, автор делится воспоминаниями о тех, кто принимал участие в создании ее финансовой системы, кто продолжает работать в условиях рыночной экономики в настоящее время.

Первым народным комиссаром финансов республики был назначен Кузьма Сергеевич Ильин, пишет автор книги. Он вложил много сил, энергии и знаний в составление проекта первого бюджета молодой республики на 1923/24 годы. Благодаря ему было обеспечено рассмотрение бюджета, утверждение и его выполнение. На смену Ильину

В.А.Дырхеев, Г.В.Шлыкова. С июля 1998 года заместителем Председателя Правительства, министром финансов был назначен А.Ю.Налетов - один из самых молодых и энергичных руководителей такого ранга.

Много специалистов работало и продолжает трудиться в финансовой службе республики.

Многолетняя плодотворная работа Ч.В.Ендонова отмечена высокими правительственными наградами: орденом Почета, двумя орденами Трудового Красного знамени, орденом Дружбы народов, и многими медалями. Ему присвоено почетное звание «Заслуженный экономист РСФСР», «Заслуженный экономист Бурятской АССР», и «Отличник финансовой работы». Он награждается Почетными грамотами Президиума Верховного Совета РБ, Министерства финансов СССР, Российской Федерации, Госплана СССР, ЦК ВЛКСМ, Восточно-Сибирского государственного технологического университета.

Чимит Вампилович принимал активное участие в общественно-политической жизни республики. Он избирался депутатом Верховного Совета Бурятской АССР шести созывов, депутатом Улан-Удэнского городского и Железнодорожного районного Совета народных депутатов.

Чимит Вампилович трудовую деятельность начал в 15-летнем возрасте в родном селе Тарбагатай, в колхозе им.Молотова на разных сельскохозяйственных работах: конюхом, пахал конным плугом, косил траву конной сенокосилкой, сеял и жал хлеб, работал молотобойцем, сменял пять кузнецов. Ремонтировал сенокосилки, конные грабли и обучал необученных лошадей быков до призыва в армию в январе 1943 года. С супругой Намсараевной с марта до глубокой осени, в течение восьми месяцев занимается на родине в селе Тарбагатай индивидуальным подворьем.

Чимит Вампилович много внимания уделяет благоустройству родного села. В 1995 году с помощью АО «Электросвязь» и спонсоров построил воздушную линию телефонной связи Ташалан-Тарбагатай, этом году при содействии АО «Бурятэнерго» Заиграевским РЭС добился переноса аварийной подстанции электросети с заболоченного участка на более сухое место, что обеспечило устойчивое электроснабжение села.

А.КУШНАРЕВ
журналист

Түүхын хуудаһа ирахата...

хосороо. Энэ хүн тухайда тодорхой мэдээсэл мүнөөшье болотор үгы. Эгээ тэрэ үеэр Дармаагай Сартуул-Булагай дасанай шэрээтэ болоод хуужа байхадань, бурханай номнол буруушаагдажа, дасан дугангууд хандаргагдаад, ламанарын сүлэлгэдэ эльгээгдэжэ эхилээ. Нээрээшье, энэ үеэр хүн түрэлтэндэ ехэ харша үйлэ хэрэгүүд болоо. Сүлэлгэдэ эльгээгдэжээ байһан зарим айланууд амиды байһан

аяга хара сай уулгаад байтарханаа үшөө дахин хахад аяга үгэжэ, энээнэй хүүдэл хахад зүхэмэг хилээмэ харбайгаа бэлэй. Намһаа талхаяа харамнажа байна гэжэ ехэтэ муулархан хүм. Эдихэ юумэндэ дадхаажа байгаа юм гэжэ ухаагаараа ойлгоошье бол, тураха туйлдаа хүрэхэ гэшэ аймшагтай даа, өөрын эзэгүй муулаа бэлэйб, - гэжэ хөөрөгшэ хэн.

Абамнай 1938 ондо «нюдарган баян»

ШАЖАН МҮРГЭЛӨӨ

ҺЭРГЭЭҺЭН ХАМБА

9 жэлэй саада тээ хэн ха, аймагтамнай «Бурин-хаан» гэжэ нэрлэгдэһэн өөһэдын сониний буряад хэлэн дээрэ гаража эхилээд байхада, Сартуул-Гэгээтэйн дасанай түрүүшын шэрээтэ Балдан ламхайтай (Вячеслав Жамсуев) уулзажа, буддын шажан тухай һонин мэдээсэл газетэдэе толилуулха тушаа хөөрөлдэхэдэмни, «Дармаа хамба тухайдал нотагайнгаа зондо хөөрөжэ үгэхэ байгаалди даа. Тэрэл хүмнай аргагүй һонин намтартай, гүн ехэ ухаатай Буряад орондоо түрүүшын хамба боложо тодорһон хүн шуу даа», - гэхэн бэлэй.

Буддын шажанай түүхэ намтарые балай мэдэхэгүй намда «түрүүшын хамба» гэжэ хэлээшэн, юрэдөө сагаан хаанай үедэ гээд ханагдаа хэн. Үнгэрһэн намар Сартуул-Гэгээтэйн дасанай шэрээтэ Данзан-Нима ламхайда (Матвей Чойбоновто) Буддын шажанай гүн ухаанай доктор гэхэн нэрэ зэргын олгогдоһон ёһололой үедэ, Инзагата тосхондо ерэнэн Буряадай бандида-хамба лама Дамба Аюшеев амаршалгын үгэнүүдые хэлэхэ зуураа:

«Танай Эдэе голоорхид эрдэм гүн ухаатай ламбагайнараараа үнинһөө хойшо суутай байгаат. Тэдэнэйтнай нэгэн Дармаа хамба совет засагай үедэ хуулига үндэһэн дээрэ буддын шажан Буряад орон соо дэлгэрүүлгээр, шэнээр нэргээлгээр түрүүшын эхи табигша байгаа, энээгээрнь таанад омогорхохо бүрин эрхэтэйт» - гэхэшээн урматой үгэнүүдые хэлээ бэлэй.

Нээрээшье, энэ үнгэржэ байгаа зуун жэлэй эхээр Ээдын голой Дээрэ-Торинхоо уг гарбалтай Мархаа дооромбо (бодото нэрэнэ Гэлэг-Жамса Цэвэгийн) гэгшэ буддын шажанай дооромбо (академик) боложо тодорһон, тиигээд тэрэнэй хүүлээр 40-өөд онуудта Дармаа хамба (бодото нэрэнэ Лубсан-Нима) баһал буддын шажанай элитэ ажал ябуулагша боложо суурхалан байна. Мэдэхэ бүхы эрдэмээ тэрэ гансал Сартуул-Булагай дасанда шудалжа гараһан хүн. Тэрэ үедөө хэдэн зуугаад ламанартай энэ дасан Дээдэ-Бургалтайн баруун хүндэдэ, мүнөөнэй Обор тосхонһоо холо бэшэхэн оршодог байһан.

Мүнөө Дармаа хамбын нэрэ, намтар тушаа юрэ журналистын һонирхол түрөөд, энэ хүнэй ороохон хуби заяае мүнөө болоһон хойно уудалан үзэхэдөө, зүрхэ ехэтэйгээр «далайжы» зоргоороо болоогүйб, намтар түүхын баялагай нэгэл талынь халта үргэжэ хараһантай адли байха бээ. Тиимэһээ эндэ ямар нэгэн хоорондоо зохиосгүй, арсалдаатай баримтануудай байбальн, уншагшад хүлисэнэ бээ гэжэ бодоод, ерээдүйдэ тэрэнэй намтарые, бурханай номнолые зоной дунда дэлгэрүүлгээр ажал ябуулгынь шэнжэлжэ, тиигээд тодорхой зүб сэгнэлтэ үгэхэ хүнүүд байха бээ гэжэ найдагдаа.

Дармаа хамба хадаа Бургалтайн голой Гэдээн-Нюгада буусатай, хорчид угай Дармажаб Цыренэй гэр бүлэдэ 1890 ондо түрэнэн байна. Хүдөөгэй юрын малшан айлай ажамадаралаар тэнжэн томо болоо. Тама гэжэ ахатай, Чагдар, Дамба гэхэн дүү хүбүүдтэй һэн. Урдандаа буряад зоннай һонор хүбүүдэе баһаань дасан хүрээндэ һуралсалда үгөөд, харин аали номгон хүбүүдэе гэртээ хара ажалда дүршүүлжэ эхилдэг байгаа. Иимэл «шүүбэридэ» орожо, Дармаа долоотойхон наһандаа Сартуул-Булагай дасанда байршажа болоо. 1915 онһоо 1923 он болотор энэ дасанай шэрээтээр Мархаа дооромбын һууһан тушаа баримтата мэдээсэлые хараада аббал, Дармаа тэрэнэй шабинь байжал магадгүй юм.

Һүйдхэлэй эхи табихан хүрөөтэй 1936 он гараба. «Нюдарган баян» гэжэ гэмнэгдээд, Тама ахань холын хизаар руу сүлэлгэдэ эльгээгдэжэ, мүр сараагүй

хүбүүдээ засаг захиргаанай урда «үниндэ үхэнхэй хэн» гээд, нотагаар хүршиндөө түлхихэ гү, али түрэл түрхэмүүдын өөһэдһөөн асаха, түрэлэйнгөө холбооо ноуха ушарнууд үзэгдэдэг байһан. Баһал иимэрхүү ябадал болоһон юм ааб даа, олон жэл үнгэрһэн хойно Дармаа хамба дүү хүбүүгээ наадалан:

- Чагдар, ши намайе түрэнэн ахамни бэшэ юм гэжэ хүнүүдтэ хэлээд байһан юм гүш? - гэхэдэнь, тэрэн бээ сагаа-руулжа: - Бишни һарьмай дэгэлтэй, өөдөгүй амитап хадаа ламын дүү гэшэб гэхэсэ эшэжэ хэлэһэн байхаб - гэхэдэнь, ахань эльгээ хатан:

- Би тиихэдэ һайхан дэгэлтэй хамба байһан бэшэ даа, - гэжэ ёгтолон зугаа хэдэг байһан.

Дармаа түрүүшын «хамалганда» ороод, Хяагтын түрмэдэ оруулагдажа, «тамын зоболоной» харгы урдань нээгдэбэ. Тэрэ Хяагта-Наушки гэгдэдэг түмэр харгын барилгада ажаллаа. Энэниие баримталһан иимэ нэгэ һанамжа шагнаа.

Долгоржаб Гомбожаповна СОСОРОВА (64 наһатай, Петропавловка):

- Миини эсэгэ Гомбожаб гэгшэ эдир залууһаа Дармаатай танил, Булагай дасанда сугтаа хубарагууд ябаһан гэлсэгшэ. Теэд манай аба энэ эрдэмээ дээшлүүлжэ шадангүй, гэдэргэ «хара хүн» боложо, һамгатай, үхибүүтэй болоо. Эжымни хөөрөөшөөр хадаа, 1937 оной дулаанай сагта абамнай өөрынгөө хэрэгээр морин улаада ябатараа, Хяагтын түрмэһөө зугадажа, үлэн хооһоор харанхалжа уһаһан Дармаае арай голтойхон гэншэжэ хэбтэхэдэнь олоһон юм ха. Түрмын харуулашад тэрэниие шадал тэнхээгэйнь дууһатар зараад, хүдэлжэ шадахаяа болиходонь, «үхөө» гэжэ хэлсээд, ханааб руу хаяжархиһан байгаа бшуу. Мори тэргэдээ үбнэ юу хээгээрээ хушажа, абамнай нуусаар гэртээ асараад, хүнэй нүдэндэ харуулангүй, шэхэндэ дуулангүй абажа байтараа, бэдэрлэн боложо байна гэхэн сураг дуулахадаа, Дээдэ-Тори өөдэ, Жаргалантын эхиндэ зугадуулжа, агы нүхэндэ байрлууһан юм. Тиигээд гурбан жэлэй туршада Дармаа зугадуулаар Торин эхиндэ зундаа агы нүхэндэ, үбэлдөө газар малтажа түхөөрһэн нүхэн соо байрлаа юм гэлсэгшэ. Һүүдэ миини томо боложо ухаа ороод байхадамни Дармаа: - Мэдээ ороод, абьешни танижа ехэтэ байрлаа һэм. Теэд туража үхэхээ байһан намда хахад

гэгдэжэ тушаагдаад, тэрэл жэлдээ Хяагтада алууһан юм гэжэ һаял архивай саарһанһаа мэдэжэ абаабди. «Шамтай муу юумэнэй боложо хосорболһни, би һамган, үхибүүдыешни өөрынгөө шэнгээр хаража, тэдхэжэ ябахаб» гэжэ Дармаа абадамнай хэлэһэн юм. Удаадахи жэлнүүдтэ тэрэ маанадта ходо туһалжа, һүүдэ хамба болоһонһые хойноо айлашаар буужа, газаамнай жаахан гэр түхөөрээд, тэндэ ном уншажа, зоной хэрэг бүтээдэг байгаа. «Убай» гэжэ нэршэнхэй бэлэй.

Миини һанахадамни, Дармаа-хамба бээр набтаршаг аад, ехэ бүдүүн, толгой томтой, хурса харасатай томонууд нүдэтэй хүн юм хэн. Үшөө хэлэхэ юумэн гэхэдэ, манай гэр бүлэдэ хэдэ һайн хандасатай байбашье, саанаһаа дошхон зантай бэлэй. Хажуудань хүнүүд зугаа дэлгэжэ, энээдэжэ һуудаггүй юм хэн. Дайнай һүүлээр Москва ошожо, хамба болоһонно, Сталинтай уулзажа дасан бүтээхэ тушаа зүбшэл яажа абаһанаа хөөрөжэ һуугша бэлэй.

Удбал Цыбикжаповна АЮШЕЕВА (79 наһатай, Доодо Бургалтай):

- Би өөрөө Гэдээн-Нюгын хүм, тиимэһээ Дармаа хамбые һайн таниха, хөөрөлдэдэг байһанби. Ивалгын дасан бодхоблогор, тэрэнэй хөөрөөһөө миини һанажа абаһан юумэн гэхэдэ, Үдын городто (Улаан-Үдэ) дүтэ таарамжатай газар шэлэн абаха тушаа дээрэһээ захиралтатай саарһа-тайгаар, Ивалгын районой нэгэ тэбхэр хуурай газар (мүнөө байгааша дасанай зүүн тээхэнүүр) шэлэжэ, модо шаахадань, Сталиной нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэри гүүртынгээ бэлшээри үгэхэгүйбди гэжэ таһа арһанан юм ха. Тиигээд газар буялалдалга бурханай номнолоор таагүй гэжэ бэдон, дээнэнь гомдол барингүй, мүнөөнэйнь байдаг намаглиг, шиигтэй газарта дасанай барилга эхилээ юм. Барилгын ажал ябуулагда нэгэл морин үгтэһэн байгаа. Тиигээд тэрэ мориндоо тоног хэрэгсэлнүүдынь нэгэ нэгээрнэ яажа суглууһан тухайгаа хөөрөгшэ хэн. Барилгын ажал дүүрэхэн хойно нэгэ ород үбгэн тэрэ морёорнь ламбагайнарай гэрнүүдтэ зундаа - уһа, үбэлдөө - мүлһэ зөөдэг хэн. Дармаа хамбын эмээл морёоршые, велосипедээршые гүйлгэжэ, дасанай хэрэгсэлнүүдые суглуулажа, ябадагынь һайн мэдэхэб.

Цыден-Еши Жамсарановна БАНЗА-РАКЦАЕВА (66 наһатай, Доодо Бургалтай):

- Би Дармаа хамбын Чагдар гэжэ дүүгэйнь бэри болоноб. 1959 ондо манайхин «Убайнгаа» бэеын хүндэрһэн дээрэһэнь Ивалгын дасанһаа гэртээ асараа бэлэйбди. Тиигээшье Эдэ жэлнүүдтэ тэрэ хамбынгаа шэрээһээ бууһан байжа, дасан дээрээ саг үргэлжэ ажабуухаа болёод байһан юм. Наһа дүүрэхээе уридшалан мэдээд, түрэлхидтөө иигэжэ захиһан юм: - Битнай һулаараад байнаб, юумэ дуулахаяашье, дуугар-хаяашье болижо магадгүйб. Дээдэ-Бургалтайһаа Сандагые (Жаргалов Сандаг-Доржо, гөбшэ гараһан хүн), асараарайгты, тэрэ намайе һахижа, юу хэхээ өөрөө мэдэхэ. Наһа дүүрэхэдэм бэеым шарил болгохо (хайлуулха), газар хүндэхэгүйт.

Тиигээд лэ Убаймнай 1960 оной хабар (нүгшэһэн тухай саарһан дээрэнэ апрелин 15-да гэжэ бэшээтэй) наһа бараа. Хоёр гараа үбдэг дээрээ табижа, номоо уншадаг янзаараа, һууһан шэгтээ амяа табяад, энэл хэбээрээ үшөө 12 үдэр гэртээ һуугаа. Дулаанайшые саг дүтэлжэ байбашье, ноур шарайнь огто хубилаагүй хэн. Түрэлнүүдын дары Ивалгын дасан ошожо, һүүлшынь захяае дамжууһан ааб даа. «Хүлээжэ байгты, юумэ бэлдээд ошоходо» гэхэн харюутайгаар тэдэмнай ерээ хэн.

М.РАДНАЕВА, журналист.

(Түгэхэлын хожом гараха).

Лансаран ДОГЖОГУТАБАЙ

ОШОР ЭРДЭНИИН ОШОНУУД

1. Эсэгэ - бүлын түшэлгэ.
2. Эхын энхэрэл - элшэ, гэрэл.
3. Буланга гэрэй һүлдэ - гуламта.
4. Гал - амидаралай гол.
5. Гэр бүлэ - аянда сугларһан бүлэг.
6. Үри хүүгэд - уг залгадаг хүүгэ.
7. Ажал - ажамадаралай арьбажал.
8. Ажалгүйдэлгэ - үгырэлгэ.
9. Саг гүйнэ - хөморол зүйнэ.
10. Тэсэл - сэдхэлэй тэмсэл.
11. Тэсэмгэй байлал - сэнэгэй.
12. Хөморолгүй хүн - хоморой.
13. Амидарал - зүрилдөөтэ хатарал.
14. Зөөри - хүсэгдэшгүй мөөри.
15. Мүнхэл өөртөө гэдэг - мунхаг.
16. Ушар ойлгохогүй һаа - хүшөр.
17. Бээе шүүлгэ - өөрыгөө хүмүүжүүлгэ.
18. Эрдэм шудалха - богол урдгалха.
19. Зөөригэ дашуурбал - төөригдэг.
20. Зүүдэн богони наһан - зүб, буруу үүдэн.
21. Үйлын үри - үхэмсөөр.
22. Хэргэдэн нүгэл - хнхээдэг.
23. Гүн эрдэмээ нюугша - ортогшоор 1 һуугша.
24. Хугал, үнэн - хорбоогой хугал.
25. Таадаг сэсэн - угхаяа гаадаг.
26. Үүргээе даахагүй һаа - бү хүүрхэе.
27. Дээрлэхы үгэтэн - харанхы.
28. Жаргалдаа олоирбол - жаргалдаа.
29. Жаргалда хотболбол - жаргалдаа.
30. Магтаалда нэгшэбэл - агха соо багтаалта!
31. Үйтэн сэдхэл-хүйтэн.
32. Ахир абари - хажар.
33. Омог хүн - олиг.
34. Шөрүүн үгэһөө-хөрүүл.
35. Сухал-хорон тахал.
36. Шүүбэриггүй үгэтэн - сэнэггүй.
37. Үгээ болгоохо - сэдхэлээ тогтоохо.
38. Үндэр хүсэл - үрэтэй тэмсэл.
39. Ёһо заншал - заяанай заншал.
40. «Урга алхадаггүй!» - гээд һурга.
41. Боро хараанаар - бү боро!
42. Гурбан эрдэмдэ - бү урба!
43. Зальбарал бисалгабал - абарал.
44. Зөөри, үгэлигые харамнабал - буруу.
45. Хатуу харуугай сэдхэл - дутуу.
46. Хэнтэг сэдхэл - эрэмдэг.
47. Шунал дараагүй һаа - унал.
48. Хомхой харуугай эсэс - хохимой.
49. Һүнэхэгүй бэе - эзэгүй нэрэ.
50. Һүзэггүй һаа - буян хүсэгүй.
51. Элшэгүй сэдхэл - эдэбхигүй.
52. Хобуушан - үлгэнүүр һонюуша.
53. Хоб үгэ - бог.
54. Муу хараал - буу.
55. Үгээ сээрлэ - сэдхэлээ сээрлэ.
56. Сэдхэлээ сэмээхэ - убагсай гэхэ.
57. Буянтай хүн - азатай.
58. Азагүйшые һаа - атаархалтагүй.
59. Сэсэн һургаал - үмхирдэггүй.
60. Арза, хорсо - ами наһанай гарза.
61. Хүхэ архишан хүсэлгүй - мэхэ.
62. Олиг оронгүй уубал - бэлиг.
63. Бэлиг оюун - баялиг.
64. Уһан - гэлхэй гээр эгээл амтатай уидаг.
65. Байгаали - баян һаали.
66. Ой могод - байгаалин ордон.
67. Бүтэн ой соо - сэдхэлэй амаржал.
68. Нютагай шарай - эхын шарай.
69. Хари газар һайханшые һаа - хари.
70. Бордойһон газарай болдогые - түрэл.
71. Нютаг - сэдхэл татадаг.
72. Тоонтым агаар - аршаан лэ тусгаар.
73. Үлгы нютаг - үльгэр, домог.
74. Нойр - махабадын найр.
75. Сүлөөгэ дуратайб - хүүгөөгэ.
76. Эрхэ сүлөө - эндэл үзөөб.
77. Хүнүүд, оронүүдые - өөр дураараа һууг лэ!

(Түгэхэлын хожом гараха).

5 ПОНЕДЕЛЬНИК

ОРТ

Перерыв до 16.00
00 Новости
20 Звездный час
45 ...До шестнадцати и старше
20 М/с «Покемон»
45 Веселые истории в журнале «Ералаш»
55 Т/с «Воздушные замки»
00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
25 «Последний приют». Спецрепортаж
45 Жди меня
45 Т/с «Скарлетт»
45 Спокойной ночи, малыши!
00 Время
40 Т/с «Секретные материалы» («X-files»)
25 Взгляд
10 Ночные новости
35 Т/с «Человек ниоткуда»

РТР

Перерыв до 18.00
00 М/с «Том и Джерри»
30 ПРЕМЬЕРА. М/с «Джуманджи»
19.00 - 22.00
Программа БГТРК
00 ВЕСТИ
30 ПОДРОБНОСТИ. «Мир сегодня-I»
50 «АНШЛАГ» и К°
60 «Планета КВН»
85 Михаил Жванецкий. «Простые вещи»
00 ВЕСТИ
30 «Мир сегодня-II»
40 ПРЕМЬЕРА. Элли Уолкер в т/с «Профиль убийцы» (США)
85 «Очень большой теннис»
00 «Дежурная часть»

ТИВИКОМ

09.00 Т/с «Марисоль»
10.00 «Из жизни женщины»
10.30 «Сегоднячко» за неделю
11.25 «Магазин на диване»
11.35 Приключенческий сериал «На краю Вселенной-2»
13.30 «Телемаркет»
13.50 «Недвижимость»
14.00 «Телемагазин»
14.30 Т/с «Сан-Тропе-2»
15.30 М/с «Волшебник Изумрудного города»
16.00 Т/с «Приключения швейцарской семьи Робинсон»
16.30 Т/с «Власть желания»
17.30 Д/с «Служба спасения животных»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 «Из жизни женщины»
18.55 Прогноз погоды
19.00 М у з ы к а л ь н ы е поздравления
19.30 Т/с «Жанна д'Арк»
20.25 «Телемаркет»
20.35 Автоэкспресс
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 «Жизнь без риска»
21.25 «Семь строк», «Сейчас»
21.30 Мелодрама «Сирота казанская» (Россия, 1997 г.)
23.25 Прогноз погоды. «Телемаркет»
23.40 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»

00.15 Т/с «Такая разная Трейси». 16-я серия
00.55 «Глобальные новости»
АРНГ УС

07.00 Дорожный патруль. Сводка за неделю
07.15 Вы - очевидец
08.15 X-фактор
08.45 Интернет-программа «СЕТЬ»
09.15 Дорожный патруль. Расследование
09.30 X/ф «Щупальца»
11.25 Ваша музыка: «Хали Галли», «140 ударов в минуту»
17.00 Все в сад
17.20 М/ф «Одуванчик-толстые щеки»
17.30 Дорожный патруль. Сводка за неделю
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.55 ОСП-лучшее
19.55 Формула успеха
20.15 Восточный-экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 АМБА-ТВ
22.00 Восточный экспресс
22.10 Метеопрогноз
22.15 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
22.20 Формула успеха
22.40 Боевик «Опасность в раю»
00.20 Презент от «Европы плюс»

ОТБ

09.00 Т/с «Бeverли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на СТС
10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»

11.25 Товарный ряд
Перерыв до 17.00
17.00 Скуби Ду
17.30 «Супермен»
18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
19.00 ОТБ представляет...
19.30 Клип-презент
20.00 ОТБ представляет...
21.00 STAR TREK. ЗВЕЗДНЫЙ ПУТЬ
22.00 Кино на СТС: «Драконий рассказ о жизни Брюса Ли»

НТВ

БГТРК

НТВ

07.30 Утро Бурятии
08.00 «Сегодня»
08.25 «Впрок»
08.35 «Криминал»
08.45 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Впрок»
09.30 «Большие деньги»
09.40 Мультфильм
09.55 Михаил Пореченков в боевике «Агент национальной безопасности-II». «Клуб Алиса», 2 ч.
11.00 «Сегодня»
11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.25 Вчера в «Итогах»
14.40 «Куклы»
15.00 «Сегодня»
15.25 «Без рецепта»
15.50 «Большие деньги»
16.00 «Старый телевизор»
16.40 «Свидетель века». Программа Владимира Кара-Мурзы
17.00 «Сегодня»
17.25 Т/с «Элен и ребята» (Франция)
18.25 «Карданный вал»

18.35 «Впрок»
18.50 «Криминал»
19.05 Т/с «Страсть» (США)
19.55 Премьера НТВ. Сандрин Холт, Иван, Сергей, Николас Ли и Дженнифер Дэйл в боевике «Рожденный ворами», 1 серия (США-Канада)
21.00 «Сегодня»
21.30 Премьера НТВ. Марек Кондрат и Алексей Авдеев в криминальном сериале «Экстрадиция», 1-я серия (Польша)
22.40 Премьера НТВ. «Формула Пиночета или Народное счастье». Фильм Александра Хабарова из цикла «Новейшая история», фильм 1-й
23.30 «Итого» с Виктором Шендеровичем
24.00 «Сегодня»
00.25 «Герой дня»
00.50 «Футбольный клуб»
01.40 «Антропология». Программа Д.Диброва

РАДИО

6.12 «Земля родная». Радиожурнал
6.37 Актуальное интервью
7.12-7.20 Объявления, реклама
7.20 Программа «Анфас».
7.40-8.00 Радиостудия «Биракан»
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей
19.12 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русск. яз.)
19.45-20.00 «У микрофона - учитель»

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»
Цены действительны до 15.01.2001г.
(низкие цены)
36 руб.
48 руб.
от 12 руб.
от 15 руб.
от 4 руб. 90 коп.
от 68 руб.
от 156 руб.
(низкие цены)
от 218 руб.
Лич. 245-0К от 5.09.97 г.

Мелло-Уот-Вотфорд
ЯНВАРЬ
Тел.: 34-45-75

Зимний сезон на Верхней Березовке
* В дни школьных каникул со 2 декабря 2000г. организован заезд детей с родителями по любой форме оплаты.
Проезд авт. №8, ост. «Дом отца»

16 ВТОРНИК

ОРТ

0 Телеканал «Доброе утро»
10 Новости
15 Т/с «Воздушные замки»
20 «Последний приют». Спецрепортаж
25 Т/с «Все путешествия команды Кусто». «Акулы»
30 Новости
35 Телеканал «Добрый день»
40 Барбара Брыльска в историческом фильме «Фараон». 1-я серия
45 Жди меня
50 Новости
55 Царь горы
60 ...До шестнадцати и старше
65 М/с «Покемон»
70 Веселые истории в журнале «Ералаш»
75 Т/с «Воздушные замки»
80 Вечерние новости (с сурдопереводом)
85 Т/с «Все путешествия команды Кусто». «Обмани море»
90 Здесь и сейчас
95 Как это было. Первая советская атомная бомба. 1949 год
00 Т/с «Скарлетт»
05 Спокойной ночи, малыши!
10 Ф о р м а т и о н н ы й канал
15 Леонид Куравлев, Владимир Басов, Савелий Самаров в комедии «Кивите в радости»
20 «Триумф-2001»
25 Ночные новости
30 Приключенческая комедия «Баффин»

РТР

БГТРК
Утро Бурятии
09.00, 10.00, 11.00

ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
08.35 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
08.50 ГОРОДСКИЕ НОВОСТИ
09.25 «Бюро вопросов, бюро ответов»
09.50 «Черным по белому»
10.30 ПОДРОБНОСТИ
11.20 «Дежурная часть»
11.35 «Т е л е п у з и к и ». Программа для детей
12.00 Т/с «Мануэла»
13.00 ВЕСТИ
13.30 Т/с «Санта-Барбара»
14.20 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой. «Если женщина говорит «нет», это еще ничего не значит»
15.00 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира»
16.00 ВЕСТИ
16.30 Т/с «Селеста»
17.20 Т/с «Луиза Фернанда»
18.10 М/с «Том и Джерри»
18.35 ПРЕМЬЕРА. М/с «Джуманджи»
19.00 - 22.00
Программа БГТРК
22.00 ВЕСТИ
22.30 ПОДРОБНОСТИ. «Мир сегодня-I»
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Стив Мартин и Дэрил Ханна в комедии «Роксана» (США)
00.50 Семен Альтов. «Обо всем!»
01.00 ВЕСТИ
01.30 «Мир сегодня-II»
01.40 ПРЕМЬЕРА. Элли Уолкер в телесериале «Профиль убийцы» (США)
02.30 МУЖЧИНА И ЖЕНЩИНА. Алексей Мельтев
03.15 «Дежурная часть»

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды. Т/с «Марисоль»
10.00 «Из жизни женщины»
10.30 Т/с «Жанна д'Арк»
11.25 Прогноз погоды.

«Магазин на диване»
11.35 Мелодрама «Сирота казанская»
13.30 «Жизнь без риска»
13.35 «Телемаркет»
13.50 «Недвижимость»
14.00 «Домашний зоопарк»
14.10 «Телемагазин»
14.30 Т/с «Сан-Тропе-2»
15.30 М/с «Волшебник Изумрудного города».
16.00 Т/с «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Т/с «Власть желания»
17.30 Д/с «Служба спасения животных»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 «Из жизни женщины»
18.55 Прогноз погоды
19.00 М у з ы к а л ь н ы е поздравления
19.30 Т/с «Жанна д'Арк»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Семь строк», «Сейчас»
20.40 «Телемаркет»
20.55 «Недвижимость»
21.00 Т/с «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк». Прогноз погоды
21.30 Приключения: «Там, где деньги» (США-Канада, 1999 г.)
23.30 «Прогноз погоды». «Телемаркет»
23.45 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.20 Т/с «Такая разная Трейси». 17-я серия
01.00 «Глобальные новости»

АРНГ УС

07.00 Новости дня
07.25 Дорожный патруль
07.40 Восточный экспресс
07.55 Метеопрогноз
08.00 Т/с «Алло, алло»
08.30 Метеопрогноз
08.35 Юм. сериал «Женаты... с детьми»
09.05 Метеопрогноз
09.10 Т/с «Тропиканка»
11.10 Т/с «Первая волна-II»

17.00 Петерс поп-шоу
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.55 Театральный понедельник
19.25 Дорожный патруль
19.40 Формула успеха
20.05 Восточный экспресс
20.20 Метеопрогноз
20.25 Т/с «Тропиканка»
21.30 Диск-канал
22.00 Восточный экспресс
22.15 Метеопрогноз
21.20 ТЦ «ТҮМЭР МОРИН» предлагает
22.20 Формула успеха
22.50 СВ-шоу: Б.Краснов
23.50 X/ф «Тарантелла»

ОТБ

17.00 Скуби Ду
17.30 «Супермен»
18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
19.00 ОТБ представляет
21.00 STAR TREK. ЗВЕЗДНЫЙ ПУТЬ
22.00 Кино на СТС: «Маска»

НТВ

БГТРК

НТВ

07.40 Утро Бурятии
08.00 «Сегодня»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Криминал»
09.35 «Большие деньги»
09.45 Мультфильм
09.55 Час сериала. «Экстрадиция», 1 серия (Польша)
11.00 «Сегодня»
11.25 Т/с «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.20 Наше кино. Приключенческий фильм «Тайная прогулка»

15.00 «Сегодня»
15.25 К р и м и н а л . «Чистосердечное признание»
16.00 «Старый телевизор»
17.00 «Сегодня»
17.25 Т/с «Элен и ребята» (Франция)
18.25 «Карданный вал»
18.35 «Впрок»
18.50 «Криминал»
19.05 Т/с «Страсть»
19.55 Премьера НТВ. Сандрин Холт, Иван Сергей, Николас Ли и Дженнифер Дэйл в боевике «Рожденный ворами»
21.00 «Сегодня»
21.35 Премьера НТВ. Марек Кондрат, Алексей Авдеев и Владимир Абрамушкин в криминальном сериале «Экстрадиция» (Польша)
22.45 Премьера НТВ. «Формула Пиночета, или Народное счастье». Фильм Александра Хабарова из цикла «Новейшая история», фильм 2-й
23.35 «Тушите свет»
24.00 «Сегодня»
00.25 Герой дня
00.50 «Антропология». Программа Д. Диброва

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, объявления
7.30 Беседа с председателем совета профсоюзов РБ С.А.Тиминым
7.45-8.00 Передача «Орьёл» - «Вершина»
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей
19.12 Республиканские известия (на бур. яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русск. яз.)
19.45-20.00 «Радиобиблиотека»

17 среда

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 Сериал «Скарлетт»
12.10 «Русские африканцы». Спецрепортаж
12.25 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Обещание моря»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
14.00 Барбара Брыльска в историческом фильме «Фараон». 2-я серия
15.20 Как это было. Первая советская атомная бомба. 1949 год
16.00 Новости
16.20 Зов джунглей
16.45 ...До шестнадцати и старше
17.20 Мультсериал «Покемон»
17.45 Веселые истории в журнале «Ералаш»
17.55 «Воздушные замки». Сериал
19.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
19.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Мыс Горн: воды ветра»
19.50 Здесь и сейчас
20.00 Человек и закон
20.45 Сериал «Скарлетт»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время. Информационный канал
22.50 Антонио Бандерас в фильме «Никогда не разговари-

вай с незнакомцами»
00.30 «Виктор Цой. Посвящение. КИНОПробы...» Концерт в «Олимпийском». Часть 2-я
01.15 Ночные новости
01.40 Приключенческая комедия «Баффи»

РТР

БГТРК
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
08.35 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
08.50 ГОРОДСКИЕ НОВОСТИ
09.25 «Бюро вопросов, бюро ответов»
09.50 «Черным по белому»
10.30 ПОДРОБНОСТИ
11.20 «Дежурная часть»
11.35 «Телепузики». Программа для детей
12.00 «Мануэла». Телесериал (Италия - Аргентина)
13.00 ВЕСТИ
13.30 «Санта-Барбара». Телесериал (США)
14.20 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой. «Как жить с бабником». 1-я часть
15.00 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира»
16.00 ВЕСТИ
16.30 «Селеста». Телесериал (Аргентина)
17.20 «Луиза Фернанда». Телесериал (Венесуэла)
18.10 «Том и Джерри». Мультсериал (США)
18.35 ПРЕМЬЕРА. «Джуманджи».

Мультсериал (США)
19.00 - 22.00
Программа БГТРК
ВЕСТИ
22.30 ПОДРОБНОСТИ. «Мир сегодня-I»
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Анатолий Хостиков и Леонид Кулагин в боевике «Штемп»

00.40 Семен Альтов. «Обо всем!»
01.00 ВЕСТИ
01.30 «Мир сегодня-II»
01.40 Церемония награждения лауреатов конкурса «Лица года-2000»
02.35 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Квентин Тарантино и Джеймс Белуши в фильме «Дестини включает радио» (США)
04.15 «Дежурная часть»

ТИВИКОМ

Профилактика до 15.30
15.30 Прогноз погоды
15.35 «Телемаркет»
15.50 «Недвижимость»
16.00 Сериал «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Власть желания»
17.30 Документальный сериал «Служба спасения животных»
18.00 Т/с «Я люблю Люси»
18.30 «Из жизни женщины»
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Сериал «Жанна д'Арк»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Семь строк», «Сейчас»
20.40 «Телемаркет»
20.55 «Недвижимость»
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
21.20 «Жизнь без риска»
21.25 «Семь строк»
21.30 Комедия «Ренегат» (США-Италия, 1987 г.)

23.35 Прогноз погоды. «Телемаркет»
23.50 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
00.25 Сериал «Такая разная Трейси». 18-я серия
01.05 «Глобальные новости»

АРИГУС

07.00 Новости дня
07.25 Дорожный патруль
07.40 Восточный экспресс
07.55 Метеопрогноз
08.00 Т/с «Алло, алло»
08.30 Метеопрогноз
08.35 Т/с «Женаты... с детьми»
09.05 Метеопрогноз
09.10 БИС
09.40 Т/с «Тропиканка»
10.40 Т/с «Первая волна-II»
Перерыв до 17.00
17.00 Петерс поп-шоу
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.55 То, что надо
19.20 Формула успеха
19.45 Дорожный патруль
20.00 Новости
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 Диск-канал
22.00 Восточный экспресс
22.15 Метеопрогноз
22.20 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
22.25 Формула успеха
22.50 Я сама
23.50 Комедия «Нервы на пределе»

ОТВ

09.00 Т/с «Беверли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на СТС
10.30 Т/с «Путешествия в парал-

ельные миры»
11.25 Товарный ряд
Перерыв до 17.00
17.00 Скуби Ду
17.30 «Супермен»
18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
19.00 ОТБ представляет
21.00 STAR TREK. ЗВЕЗДНЫЙ ПУТЬ
22.00 Кино на СТС: «Из Африки», 1-я часть

НТВ

Перерыв до 21.00
21.00 «Сегодня»
21.30 Премьера НТВ. Марек Кондрат, Алексей Авдеев и Игорь Змеев в криминальном сериале «Экстрадиция» (Польша)
22.40 «Совершенно секретно. Информация к размышлению»
23.25 «Впрок»
23.40 «Криминал»
24.00 «Сегодня»
00.30 Герой дня
00.55 «Тушите свет»
01.05 Премьера НТВ. Сандрин Холт, Иван Сергей, Николай Ли и Дженнифер Дэйл в боевике «Рожденный ворами» (США-Канада)
02.05 «Антропология». Программа Д. Диброва

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости, объявления
7.30 Программа «Выбор»
7.45-8.00 «Тоэнтю нютаг»
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей
19.12 Республиканские известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 Актуальное интервью (на бур.яз.)

УВАЖАЕМЫЕ СЕЛЬЧАНЕ!

ОАО «ЦАРМ», являясь региональным представителем НПО «ТУРБОТЕХНИКА», производит капитальный ремонт турбокомпрессоров и НШ по передовой технологии производителя. (турбокомпрессоры следующих марок: ТКР-7Н1, ТКР-8.5Н1, ТКР-8.5С1-6, ТКР-11Н1, ТКР-1118010, НШ-32У, 32-2, 50У, 50-2, 100, 10).
Вы получите доброкачественную продукцию стартантней, как у завода-производителя, 6 месяцев, при этом сэкономите от 30 до 40% денежных средств.

Наше предприятие также выпускает кормоизмельчители с производительностью 180-200 кг всех видов зерновых, растительных кормов (крапива, лебеда и т.д.).
Кормоизмельчитель является дипломантом конкурса «Лучшие товары Бурятии».
Производит ремонт карбюраторных двигателей всех видов, расточку блоков, гильз, шланфовку коленвалов, аргоновую сварку, изготавливает резино-технические, пластмассовые изделия на заказ, изготавливает кузова, фургоны для грузовых автомашин.

Наши телефоны: 22-26-19, 22-25-17.
По кормоизмельчителям: 22-26-19, 22-25-17.
«Агролизинг» - 21-33-75.

18 четверг

ОРТ

07.00 Телеканал «Доброе утро»
10.00 Новости
10.15 «Воздушные замки». Сериал
11.15 Сериал «Скарлетт»
12.10 «Последние дети тайги». Спецрепортаж
12.25 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Мыс Горн: воды ветра»
13.00 Новости
13.15 Телеканал «Добрый день»
13.50 Время великой битвы в фильме «Крестоносцы». 1-я серия
15.20 Человек и закон
16.00 Новости
16.20 Программа «100%»
16.45 ...До шестнадцати и старше
17.20 Мультсериал «Покемон»
17.45 Веселые истории в журнале «Ералаш»
17.55 «Воздушные замки». Сериал
19.00 Вечерние новости (с сурдопереводом)
19.15 Сериал «Все путешествия команды Кусто». «Смертельный обряд»
19.50 Здесь и сейчас
20.00 А.Гордон и В.Соловьев в программе «Процесс»
20.50 Сериал «Скарлетт»
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время. Информационный канал
22.50 Игорь Тальков, Евгений Сидихин в боевике «За последней чертой»
00.50 Программа «Цивилизация»
01.20 Ночные новости
01.45 Приключенческая комедия «Баффи»

РТР

БГТРК
07.40 Утро Бурятии
РТР
08.00, 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ

08.30 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
08.35 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
08.50 ГОРОДСКИЕ НОВОСТИ
09.25 «Бюро вопросов, бюро ответов»
09.50 «Черным по белому»
10.30 ВЕСТНИК ТАМОЖНИ
11.20 «Дежурная часть»
11.35 «Телепузики». Программа для детей
12.00 «Мануэла». Телесериал (Италия - Аргентина)
13.00 ВЕСТИ
13.30 «Санта-Барбара». Телесериал (США)
14.20 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой. «Как жить с бабником». 2-я часть
15.00 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира»
16.00 ВЕСТИ
16.30 «Селеста». Телесериал (Аргентина)
17.20 «Луиза Фернанда». Телесериал (Венесуэла)
18.10 «Том и Джерри». Мультсериал (США)
18.35 ПРЕМЬЕРА. «Джуманджи». Мультсериал (США)

Программа БГТРК
22.00 ВЕСТИ
22.30 ПОДРОБНОСТИ. «Мир сегодня-I»
22.50 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Ник Кассаветес, Майкл Норрис и Джон Райан в остросюжетном фильме «Смертельная игра» (США)
00.45 Семен Альтов. «Обо всем!»
01.00 ВЕСТИ
01.30 «Мир сегодня-II»
01.40 ПРЕМЬЕРА. Элли Уолкер в телесериале «Профиль убийцы» (США)
02.35 «Дежурная часть»
02.45 ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА

ТИВИКОМ

09.00 Прогноз погоды. Сериал «Марисоль»
10.00 «Из жизни женщины»

10.30 Сериал «Жанна д'Арк»
11.25 Прогноз погоды. «Магазин на диване»
11.35 Фильм «Ренегат»
13.30 «Жизнь без риска»
13.35 «Телемаркет»
13.50 «Недвижимость»
14.00 «Телемагазин»
14.30 Сериал «Сан-Тропе-2»
15.30 Мультсериал «Волшебник Изумрудного города»
16.00 Сериал «Тайный мир Алекс Мак»
16.30 Сериал «Власть желания»
17.30 Документальный сериал «Служба спасения животных»
18.00 Комедия «Я люблю Люси»
18.30 «Из жизни женщины»
18.55 Прогноз погоды
19.00 Музыкальные поздравления
19.30 Сериал «Жанна д'Арк»
20.25 Прогноз погоды
20.30 «Семь строк», «Сейчас»
20.40 «Телемаркет»
20.55 «Недвижимость»
21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
21.20 «Семь строк», «Прогноз погоды»
21.30 Боевик «Буря в пустыне» (Великобритания-США, 1998 г.)
00.10 Прогноз погоды. «Телемаркет»
00.25 Ток-шоу «Страсти по Соловьеву»
01.00 Сериал «Такая разная Трейси». 19-я серия
01.40 «Глобальные новости»

АРИГУС

07.00 НОВОСТИ ДНЯ
07.25 Дорожный патруль
07.40 Восточный экспресс
07.55 Метеопрогноз
08.00 Т/с «Алло, алло»
08.30 Метеопрогноз
08.35 Юм. сериал «Женаты... с детьми»
09.05 Метеопрогноз
09.10 Диск-канал
10.15 Т/с «Тропиканка»
11.15 Т/с «Первая волна-II»
Перерыв до 17.00
17.00 Петерс поп-шоу
17.30 Дорожный патруль
17.45 Победоносный голос верующего

18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
18.20 Музыкальный подарок
18.55 Наши любимые животные
19.25 Дорожный патруль
19.40 Формула успеха
20.00 Новости
20.10 Восточный экспресс
20.25 Метеопрогноз
20.30 Т/с «Тропиканка»
21.30 Наши любимые животные
22.00 Восточный экспресс
22.15 Метеопрогноз
22.20 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
22.25 Формула успеха
22.45 ОСП-лучшее
23.40 Комедия «Лифт»

ОТВ

09.00 Т/с «Беверли Хиллз 90210»
10.00 Музыка на СТС
10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»
11.25 Товарный ряд
Перерыв до 17.00
17.00 Скуби Ду
17.30 «Супермен»
18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
19.00 ОТБ представляет...
21.00 STAR TREK. ЗВЕЗДНЫЙ ПУТЬ
22.00 Кино на СТС: «Из Африки», 2-я часть

НТВ

БГТРК
07.40 Утро Бурятии
НТВ
08.00 «Сегодня»
08.40 «Впрок»
08.50 «Карданный вал»
09.00 «Сегодня»
09.20 «Криминал»
09.35 «Большие деньги»
09.45 Мультфильм
09.55 Час сериала. «Экстрадиция» (Польша)
11.00 «Сегодня»
11.20 Час сериала. «Экстрадиция» (Польша)
12.15 Сериал «Любовь и тайны Сан-

сет Бич» (США)
13.00 «Сегодня»
13.20 Наше кино. Татьяна Конохова, Александр Хвилья в фильме Александра Роу «Майская ночь, или Утопленница»
14.20 «Среда». Экологическая программа
14.45 Мультфильм «Волшебная лопата»
15.00 «Сегодня»
15.20 «Служба спасения»
15.55 Сериал «Элен и ребята» (Франция)
17.00 «Сегодня»
17.25 Сериал «Элен и ребята» (Франция)
18.25 «Впрок»
18.40 «Криминал»
19.00 Сериал «Страсть» (США)
19.55 Премьера НТВ. Сандрин Холт, Иван Сергей, Николай Ли и Дженнифер Дэйл в боевике «Рожденный ворами»
21.00 «Сегодня»
21.30 Премьера НТВ. Сериал «Экстрадиция»
22.40 «Независимое расследование» с Николаем Николаевым
23.40 «Тушите свет»
00.00 «Сегодня»
00.25 Герой дня
00.50 «Антропология»

РАДИО

6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
7.12 Новости. Объявления
7.30 Передача «Здоровье в вашем доме»
7.40-8.00 Разговор на актуальную тему
12.00-12.10 Дневной выпуск новостей
19.12 Республиканские известия (на бур.яз.)
19.27 Объявления
19.30 Республиканские известия (на русск.яз.)
19.45-20.00 Передача «Ученые Бурятии»

19 пятница

ОРТ

Телеканал «Доброе утро»
 Новости
 «Воздушные замки». Сериал
 Сериал «Скарлетт»
 Новости
 Телеканал «Добрый день»
 Время великой битвы в фильме
 «Крестоносцы». 2-я серия
 «Смехопанорама»
 Новости
 Страна чудес. Комедия превращений «Лохматая собака»
 Веселые истории в журнале «Ералаш»
 «Воздушные замки». Сериал
 Вечерние новости (с сурдопереводом)
 «С легким паром!» В гостях у Михаила Евдокимова
 Здесь и сейчас
 Спасатели. Экстренный вызов
 Поле чудес
 Спокойной ночи, малыши!
 Время. Информационный канал
 Ричард Гир в боевике «Красный угол»
 Ночные новости
 Ночной кинозал. Александр Абдулов в комедии «Официант с золотым подносом»

РТР
БГТРК
 Утро Бурятии
РТР
 09.00, 10.00, 11.00 ВЕСТИ
 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
 СЕМЕЙНЫЕ НОВОСТИ
 ГОРОДСКИЕ НОВОСТИ
 «Бюро вопросов, бюро ответов»
 «Черным по белому»
 «Тысяча и один день»
 «Дежурная часть»
 «Телепузики». Программа для детей
 «Мануэла». Телесериал (Италия - Аргентина)
 ВЕСТИ

13.30 «Санта-Барбара». Телесериал (США)
 14.20 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. «Что хочет женщина». Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой. «У моей дочери-школьницы несчастная любовь»
 15.00 ДНЕВНОЙ ЭКРАН. Новая «Старая квартира»
 16.00 ВЕСТИ
 16.30 «Селеста». Телесериал (Аргентина)
 17.20 «Луиза Фернанда». Телесериал (Венесуэла)
 18.10 «Том и Джерри». Мультсериал (США)
 18.35 ПРЕМЬЕРА. «Джуманджи». Мультсериал (США)
19.00 - 22.00
Программа БГТРК
 22.00 ВЕСТИ
 22.30 ПОДРОБНОСТИ. «Мир сегодня-1»
 22.50 ГОЛУБОЙ ОГОНЕК
 01.30 «Мир сегодня-1»
 02.10 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Жан-Клод Ван Дамм в боевике «Инферно» (США)
 03.45 «Дежурная часть»

ТИВИКОМ
 09.00 Прогноз погоды. Сериал «Марисоль»
 10.00 «Из жизни женщины»
 10.30 Сериал «Жанна д'Арк»
 11.25 Прогноз погоды. Магазин на диване
 11.35 Фильм «Александр Невский» (СССР, 1938 г.)
 13.30 «Телемаркет»
 13.50 «Недвижимость»
 14.00 «Телемагазин»
 14.30 Сериал «Сан-Тропе-2»
 15.30 Мультсериал «Приключения Педдингтонского медвежонка»
 16.00 Сериал «Тайный мир Алекс Мак»
 16.30 Сериал «Власть желания»
 17.30 Документальный сериал «Служба спасения животных»
 18.00 Комедия «Я люблю Люси»
 18.30 «Из жизни женщины»
 18.55 Прогноз погоды
 19.00 Музыкальные поздравления
 19.30 Сериал «Салон красоты»

20.25 Прогноз погоды
 20.30 «Семь строк» «Сейчас»
 20.40 «Телемаркет»
 20.55 «Недвижимость»
 21.00 Сериал «Дерзкие и красивые»
 21.20 «Жизнь без риска»
 21.25 «Семь строк»
 21.30 «Радар-спорт»
 22.00 Прогноз погоды
 22.05 Русский боевик. «Охота на Золушку»
 23.20 Прогноз погоды. «Телемаркет»
 23.35 Авторская программа Элины Николаевой «Первые лица». Николаев Сванидзе
 00.10 «Глобальные новости». Астрологический прогноз
 00.15 Драма «Переправа Кассандры»

АРИГ УС
 07.00 НОВОСТИ ДНЯ
 07.25 Дорожный патруль
 07.40 Восточный экспресс
 07.55 Метеопрогноз
 08.00 Т/с «Алло, алло»
 08.30 Метеопрогноз
 08.35 Ю/с «Женаты... с детьми»
 09.05 Метеопрогноз
 09.10 Диск-канал
 10.15 Т/с «Тропиканка»
 11.15 Т/с «Первая волна»
 Перерыв до 17.00
 17.00 Петерс поп-шоу
 17.30 Дорожный патруль
 17.45 Победоносный голос верующего
 18.15 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
 18.20 Музыкальный подарок
 19.00 Фазон
 19.30 Формула успеха
 19.50 Армия любимчиков
 20.10 Восточный экспресс
 20.25 Метеопрогноз
 20.30 Т/с «Тропиканка»

21.30 Формула успеха
 21.50 Д.Болдуин в фильме «Вчерашняя мишень»
 23.25 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
 23.30 Х/ф «Мастера угрозы»

ОТВ
 09.00 Т/с «Беверли Хиллз 90210»
 10.00 Музыка на СТС
 10.30 Т/с «Путешествия в параллельные миры»
 11.25 Товарный ряд
 Перерыв до 17.00
 17.00 Скуби Ду
 17.30 «Супермен»
 18.00 Т/с «Рыцарь дорог»
 19.00 ОТБ представляет...
 21.00 STAR TREK. ЗВЕЗДНЫЙ ПУТЬ
 22.00 Комедия на СТС

НТВ
БГТРК
 07.40 Утро Бурятии
НТВ
 08.00 «Сегодня»
 08.40 «Впрок»
 08.50 «Карданный вал»
 09.00 «Сегодня»
 09.20 «Криминал»
 09.35 «Большие деньги»
 09.45 Мультфильм
 09.55 Час сериала. «Экстрадиция» (Польша)
 11.00 «Сегодня»
 11.25 Сериал «Любовь и тайны Сансет Бич» (США)
 13.00 «Сегодня»
 13.20 Наше кино. Наталья Гундарева, Сергей Шакуров и Марина Зудина в фильме «Личное дело судьи Ивановой»
 15.00 «Сегодня»
 15.20 «Герой дня без галстука»
 15.50 «Большие деньги»

16.00 «Старый телевизор»
 17.00 «Сегодня»
 17.25 Программа для детей «Улица Сезам»
 17.50 Сериал «Элен и ребята» (Франция)
 18.25 «Карданный вал»
 18.35 «Впрок»
 18.55 «Криминал»
 19.10 Сериал «Страсть» (США)
 19.55 Профессия - репортер. Игорь Воеводин «Последняя гибель «Варяга»
 20.10 Телеигра «О, счастличик!»
 21.00 «Сегодня»
 21.35 Мир кино. Марлон Брандо, Том Селлек, Катрин Зета-Джонс и Джордж Коррафейс в приключенческом фильме «Путешествие Христофора Колумба» (Испания-США)
 00.00 «Сегодня»
 00.35 «Тушите свет»
 00.45 «Женский взгляд» Оксаны Пушкиной
 01.20 Премьера НТВ. Цвет ночи. Ричард Харрис в остросюжетном фильме «Человек по имени «Конь» (США)

РАДИО
 6.12-7.00 Программа «Утро Бурятии»
 7.12 Новости. Объявления
 7.30 Программа «Встречи»
 7.45-8.00 «Гуламта»
 12.00-12.10 Дневной выпуск новостей
 12.10-13.00 Музыкальная программа по заявкам радиослушателей «Час вашего письма»
 19.12-20.00 Информационная программа «Вчера. Сегодня. Завтра»

ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ КОМПЬЮТЕРНЫЕ КУРСЫ

Срок обучения 2 недели,
 льготы для детей до 15 лет.
 Справки по телефону:
37-16-85
 Свидетельство Ю-8345

НОВЫЙ ГОД - НОВЫЙ ИНТЕРЬЕР!

ЭЛЕГАНТНОСТЬ. ИЗЫСКАННОСТЬ. КОМФОРТ - ВСЕ В ВАШИХ СИЛАХ!

МАГАЗИН ЭЛЕКТРОН

Отличная мебель, техника, аксессуары, подарки.
 Шикарные журналы, картины, ковры, музыкальные открытки.

Одним из наших партнеров «Системстрой»
 «Электрон» ул. Косовая, 19, тел. 21-49-81, 21-36-72, пр-т Победы, 10, тел. 21-21-11,
 ул. Коммунистическая, 14, тел. 21-31-00, м.Базар, ул. Ключевская, 36, тел. 37-32-17.

ПОДАРИ ПОКУПАТЕЛЮ

20 суббота

ОРТ

Новости
 Программа «100%»
 Мультсеанс
 Комедия «Альф»
 В мире животных
 Смехопанорама
 Дневной киносеанс. Фильм «Чистыми руками»
 Седьмое чувство
 Играй, гармонь любимая!
 Здоровье
 История одного шедевра.
 Русский музей
 Новости
 Сериал «Китайский городок»
 «Дисней-клуб»: «Утиные истории»
 Горь Моисеев в программе «Жизнь замечательных людей»
 По просьбам зрителей. Концерт, посвященный Дню спасателя
 Вечерние новости
 Концерт, посвященный Дню спасателя. Продолжение великие сыщики. Лейтенант Коломбо в детективе «Сценарий убийства»
 Время
 Джеймс Белуши в комедии «Как разобраться с делами»
 Лекция Первого канала.
 Роберт де Ниро в триллере «История Скорсезе» «Такси»

РТР
 «Малого о рыбалке»

09.55 «Жемчужная девушка». Фильм для детей (Чехия)
 11.10 «Золотой ключ»
 11.30 «Телепузики». Программа для детей
 12.00 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
 12.45 «Сто к одному». Телеигра
 13.35 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
 14.05 Журнал видеокомиксов «Каламбур»
 14.35 «Почта РТР»
 15.00 «Комиссар Рекс». Т/с
 16.00 ВЕСТИ
16.20-20.00
Программа БГТРК
 20.00 МОЯ СЕМЬЯ. «Я замужем, но...»
 21.00 Приключенческий телесериал «Затерянный мир» (Канада-Австралия)
 22.00 «ВЕСТИ» В СУББОТУ
 22.50 «Городок». Развлекательная программа
 23.30 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Авантюрная комедия «Барханов и его телохранитель»
 01.50 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Кинокомедия «Брюнетка за 30 копеек»

ТИВИКОМ
 09.00 Прогноз погоды. «Автоэкспресс»
 09.30 «Жизнь без риска»
 09.35 «Телемаркет»
 09.50 «Недвижимость»
 10.00 Мультсериал «Птички»
 10.30 Мультфильм «Домовенок Кузя»
 11.00 Сериал «Альпийская академия»
 11.30 «Русский боевик». «Охота на Золушку»
 12.40 «Сегоднячко» за неделю
 13.30 «Дети Ноя»

14.00 «Час Дискавери»
 15.00 «Европейская футбольная неделя»
 16.00 Сериал «Инспектор Мартин Бек»
 17.00 Музыкальные поздравления
 18.00 «Антология юмора»
 19.00 Прогноз погоды
 19.05 «Телемаркет»
 19.20 «Домашний зоопарк»
 19.30 Сериал «Салон красоты»
 20.30 Приключенческий сериал «На краю Вселенной-2»
 21.20 Прогноз погоды. «Недвижимость»
 21.30 «Скрытой камерой»
 22.05 Русский боевик. «Охота на Золушку»
 23.20 Триллер «Убийцы на дорогах» (США, 1993 г.)
 01.20 «Глобальные новости»

АРИГ УС
 09.00 НОВОСТИ ДНЯ
 09.25 Амба-ТВ
 09.55 Самые громкие преступления XX века
 11.00 Диск-канал
 12.05 Х/ф «Нервы на пределе»
 13.35 Дорожный патруль
 13.50 Мультфильм
 14.10 Ваша музыка
 15.05 Диск-канал «Крутятся диски»
 15.40 Про любовь
 16.10 Погода
 16.15 Театральный понедельник
 16.50 Пальчики оближешь
 17.20 «Жизнь в слове»
 17.50 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
 18.00 Новости
 18.10 Погода
 18.15 Мультфильм «Как казаки инопланетян встречали»

18.35 Музыкальный подарок
 19.10 Любишь-смотри
 19.20 Формула успеха
 19.40 Наши любимые животные
 20.10 Фильм ужасов «Кошмар на улице Вязов-2»
 21.50 ТЦ «ТУМЭР МОРИН» предлагает
 21.55 СВ-шоу: Краснов
 22.50 Формула успеха
 23.10 Комедия «В постели с незнакомцами»

ОТВ
 10.00 Программа мультфильмов
 10.30 «Улица Сезам»
 11.00 «БЕТХОВЕН»
 11.30 Комедия на СТС
 13.30 Мультфильм «Петя и Красная шапочка»
 14.00 Музыка на СТС
 14.30 Команда «А»
 15.30 Кино на СТС
 18.00 Фантастическая девушка
 18.30 Стильные штучки
 19.00 Клип-презент
 19.30 «Шоу-бизнес»
 20.00 Мировой рестлинг
 21.00 Т/с «Зена- королева воинов»
 22.00 Кино на СТС: «Запах женщины»
 00.00 Кино на СТС: «Гигантские клешни»

НТВ
 09.00 Программа для детей «Улица Сезам»
 09.30 Сериал «Закон джунглей» (США-Канада-Франция)
 10.05 Телеигра «О, счастличик!»
 11.00 «Сегодня»
 11.45 Криминал. «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»
 12.15 «Интересное кино». Программа Б.Бермана и

И. Гундарева
 12.50 Мультфильм
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Полундра». Семейная игра
 13.50 «Путешествия натуралиста»
 14.20 «Женский взгляд» Оксаны Пушкиной
 14.50 Наше кино. Наталья Гундарева и Олег Янковский в фильме «Сладкая женщина»
 16.40 «Свидетель века». Программа Владимира Кара-Мурзы
 17.00 «Сегодня»
 17.25 «Большие деньги»
 18.00 Док-шоу «Я и моя собака»
 18.35 Сериал «Она написала убийство» (США)
 19.35 «Один день». Программа К. Набутова
 20.05 Телеигра «О, счастличик!»
 21.00 «Сегодня»
 21.25 «Глас народа». Программа Светланы Сорокиной
 22.50 Боевик «Агент национальной безопасности-11». «Цейтнот», 1-я часть
 00.00 «Сегодня»
 00.35 Наше кино. Ирина Купченко, Светлана Смирнова, Зинаида Шарко и Олег Янковский в фильме «Чужие письма»
 02.15 «Антропология». Программа Д.Диброва

РАДИО
 7.12-8.00 Информационная программа «Вчера. Сегодня. Завтра»
 8.10 Программа «Мэндэ амар, минии Буряад орон» - «Утро Бурятии»
 8.45-9.00 Передача для детей «Алтан зула» (на бур. яз.)
 12.10-13.00 Музыкальная волна радио Бурятии «Молодая муза» о гастрольях БГХУ на Тайвань
 19.12-20.00 Радиожурнал «Степные мелодии»

21 воскресенье

ОРТ

- 08.45 Слово пастыря. Митрополит Кирилл
09.00 Новости
09.15 Служу России
09.55 «Дисней-клуб»: «Аладдин»
10.20 Утренняя звезда
11.10 «Непутевые заметки» с Дм. Крыловым
11.30 Пока все дома
12.05 Дневной киносеанс. Павел Луспекаев в приключенческом фильме «Голубая стрела»
13.55 Утренняя почта
14.25 Клуб путешественников
15.05 «Эх, Семеновна!» Всероссийский конкурс чашущек
15.45 История одного шедевра. Сокровища Кремля
16.00 Новости (с сурдопереводам)
16.10 Сериал «Китайский городовой»
17.05 «Дисней-клуб»: «Чип и Дейл»
17.35 Умницы и умники
18.00 Живая природа. «Правда об орле»
19.00 Вечерние новости (с сурдопереводам)
19.15 «Улица контрабандистов». Спецрепортаж
19.30 «Деревенские истории» в концерте Михаила Евдокимова
21.15 Джоди Фостер и Энтони Хопкинс в триллере «Молчание ягнят»
23.30 Времена

- 00.45 Линия кино. Рутгер Хауэр в остросюжетном фильме «Оранжевый солдат»

РТР

- 09.30 Саша Лойе, Лев Дуров и Семен Фарада в приключенческой комедии «Год хорошего ребенка». Фильм для детей
10.52 «Крот и ковер». Мультфильм
11.00 РУССКОЕ ЛОТО
11.40 Всероссийская лотерея «ТВ БИНГО-ШОУ»
12.35 ДОБРОЕ УТРО, СТРАНА!
13.05 «АНШЛАГ» и К°
14.00 «Городок». Из раннего. Развлекательная программа
14.30 ФЕДЕРАЦИЯ
15.10 ПАРЛАМЕНТСКИЙ ЧАС
16.00 ВЕСТИ
16.20 ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ
17.25 «Вокруг света»
18.25 «Два рояля». Музыкально-развлекательная программа
19.25 САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР
19.55 Валентин Гафт, Маргарита Терехова и Георгий Бурков в комедии «Мужчины и женщины»
20.40 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. Чулпан Хаматова и Дина Корзун в фильме «Страна глухих»
23.00 Программа Николая Сванидзе «Зеркало»
00.20 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Остросюжетный фильм «Бездна» (США)
ТИВИКОМ
09.00 Прогноз погоды
09.05 «Телемаркет»
09.20 «Недвижимость»
09.30 «Актуально-насуточно»

- 10.00 Кукольное шоу «ТелеБом»
10.30 Мультфильм «Домовенок Кузя»
11.00 Сериал «Альпийская академия»
11.30 Русский боевик. «Охота на Золушку»
12.40 «Встреча с...» Д. Маликов
13.30 «Удивительные животные»
14.00 «Неизвестная планета»
14.30 Документальный сериал «Истории богатых и знаменитых»
15.00 «Суперхоккей. Неделя НХЛ»
16.00 Сериал «Инспектор Мартин Бек»
17.00 Музыкальные поздравления
17.30 «Мы и наш город»
18.00 Комедия «Ва-банк-II» (Польша)
20.00 «Телемаркет»
20.30 Приключенческий сериал «На краю Вселенной-2»
21.20 «Недвижимость»
21.30 Сериал «Скрытой камерой»
22.05 «Однажды вечером». Развлекательное шоу с Дмитрием Нагиевым и Сергеем Ростом
23.10 «Титаны рестлинга на ТНТ»
00.15 «Хит-парад на ТНТ»
00.45 Ночной канал: «Для тех, кому за полночь...»

АРИГ УС

- 09.00 НОВОСТИ ДНЯ
09.10 Наше кино: «Трое в лодке, не считая собаки»
11.30 «Я сама»
12.30 Дорожный патруль. Расследование
12.45 Скандалы недели
13.40 Мультфильм «Допрыгни до облачка»
13.50 Star Старт
14.20 Фасон

- 15.00 Шоу Бенни Хилла
15.55 СЕТЬ
16.30 Я знаю все
17.25 Благая весть
17.55 Все в сад
18.15 Музыкальный подарок
18.55 Клёво
19.20 Формула успеха
19.40 Амба-ТВ
20.10 Клинт Иствуд в боевике «Сквозь строй»
22.10 Формула успеха
22.30 Мелодрама «Пусть буду я»
00.15 Эротический фильм «Косметическая любовница»

ОТВ

- 10.00 «БЕТХОВЕН»
10.30 Улица Сезам
11.00 КБ «ЛЕГОНАВТ»
11.30 Кино на СТС: «Запах женщины»
15.00 Бак Роджерс в 25-м веке
16.00 Война с реальностью
17.00 Квантовый скачок
18.00 Фантастическая девушка
18.30 Шоу-бизнес
19.00 Клип-презент. Прямой эфир
22.00 Кино на СТС: «Море любви»

НТВ

- 09.00 Боевик «Агент национальной безопасности-II». «Цейтнот», 1-я часть
10.00 Мультфильм
10.10 Телеигра «О, счастливчик!»
11.00 «Сегодня»
11.45 Сериал. Пета Уилсон в фильме «Ее звали Никита» (Канада-США)
12.45 Мультфильм
13.00 «Сегодня»
13.20 «Независимое расследование» с Николаем Николаевым
14.10 Наше кино. Юрий Богатырев,

- Олег Борисов и Николай Гринько в приключенческом фильме «Последняя охота»
15.35 Профессия - репортер. Фильм нис Шуйский. «Гренландский дневник»
15.55 «В нашу гавань заходили раблы». Программа Э.Уолского
17.00 «Сегодня»
17.30 «Большие родители»
18.00 «Без рецепта»
18.30 «Депрессия». Психонапресса за неделю
18.55 Сериал «Она написала убийство» (США)
20.00 «Итоги»
21.00 «Куклы»
21.15 Боевик «Агент национальной безопасности-II». «Цейтнот», 2-я часть
22.20 «Итого» с Виктором Шероичем
22.40 Мир кино. Марлен Жоб в криминальном фильме «На полициях»
00.40 «Третий тайм». Программа С.Шустера

РАДИО

- 7.12-8.00 Программа «Слышишь, сказки, легенды»
8.10-9.00 Литературно-художественная программа «Алтаргана». Творческий портрет народного писателя Бурятии Солбанагаева
9.10-10.00 Программа школьников «Эдиршүр» в интервью, рассказы режиссера У микрофона - участники республиканской предметной олимпиады школьников
12.00-13.00 Программа молодежи «Воскресенье полдень»

МЕБЕЛЬ ОТ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ

Advertisement for furniture featuring images of sofas and beds with captions like 'Набор мягкой мебели «Юниор»', 'Набор мягкой мебели «Ромашка»', 'Набор мягкой мебели «Алеша»', 'Угловая мебель «Арго»', 'Набор мягкой мебели «Камей»', 'Кровати одинарные и двойные'. Includes 'НИЗКИЕ ЦЕНЫ', 'ГАРАНТИЯ, КАЧЕСТВО!', 'ДОСТАВКА'.

г. Улан-Удэ, ЛВРЗ, Стрелка, тел.: 33-89-50

Энэ дэлхэй дээр эгээл сэнтэйхэл, Энхэ мүнхэхэн эжым гансахан... Манай хүндэтэ эжы Балганова Зоя Доржиевна 60 жэлэйнгээ алтан ойе угтахая байна. Энэ эхэ баярай дүтэлжэ байхада, эжы пухайгаа 12 үри босын зүгтөө энэрхи дулаан үгэнүүдые хэлэхэ дурам хүрэнэ. Манай эжы 1941 оной шэрүүн, хүйтэн январь нарада түрэнэн намтартай. Балдан Доржийн гэр булын 4 найхан басагадай хоёрдохи дангина болоо лэн. Бага балшар наһанинь дайнай хүндэ сагта, дайнай нуулээрхи жэлүүдтэ үнгэрөө. 12 наһатайгаа 4 класс дүүргээд, эжы абитаяа мал адуулжа эхилээ. Энэ сагтаа эхилжэ, наһанайнгаа амаралтада хүрэтэрөө тугалшанаар ажаллаа. Эжымнай ажалша бэрхэ, түргэн, шударгы зантай хүн юм. «Эрхим ажалшан» гэжэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, ВДНХ ба хари гүрэн Болгари ошохо нүлөөнөөр шагнагданаан юм. 18 наһа гүйсэжэ, зула сэгсэг шэнги зүлгыхан, булагай уһандаг сэлэрхэн болоод ябахадань, нэгтэ хүршэ номагнаа залуухан, нэгэндөө галтайхан, омог дорюун уулзалгань бурханай хайраар, хуби заяанай табисуураар 40-д жэл соо эжы аба хоёрнай 5 хубүүдые 7 басагадые түрэгжэ, гарын ганзагада, хулын дүрөөдгэ хүргэжэ, алтан дэлхэй дээрэ табия. Эдир наһанайншэ унаг халуун дуран, саг жэлэй ошохо бүри, улам багаржа, бэхжэжэ байдаг, тэрэнэйнь гэршэлгэ хадаа бидэ, 12 үхибүүдын амар мэндэ ажануужа байнабди. Энэ үдэрөөрэнэ эжыгээ үнэн зүрхэнхөө халуунаар амаршалжа, ута наһа, удаан жаргал эдлэжэ, элүүр энхэ, үбшэ зоболон үзэнгүй энэ дэлхэй дээрэ ябахыень хүсэнэбди. 12 үхибүүдэй зүгтөө Туяана басаганинь амаршална.

УФПС требует бухгалтер-ревизор с высшим образованием, с навыками работы в «1С: бухгалтерия». Стаж работы не менее 3 лет, возраст: 30-40 лет. Подача заявлений до 19 января. Тел.: 21-58-84.

Нашу милую любимую няню ДАРМАЕВУ Туяну Анатольевну поздравляем с 35-летием! Пусть сбудутся надежды и мечты Судьба счастливым боком повернется И падают к ногам твоим цветы, И ни одна слезинка не прольется. С приветом: Аиза абгай, Дарима, Рима, Зидра ахай и племянники.

Advertisement for ООО «ТД «ЛИВОНА» featuring text: 'ПРИГЛАШАЕТ ЗА ПОКУПКАМИ В СВОИ ОПТОВЫЕ ЦЕНТРЫ: г.Улан-Удэ, ул.Пищевая, 19 Тел.: 42-15-61, 42-32-44. г.Гусиноозерск, ул. Шоссейная, 3 (р-н Нижней заправки). Тел.: 8(245) 91-3-44. Лиц. №57 от 17.08.2000г. Аттестат аккредитации №71 от 28.08.2000г.'

Advertisement for ОАО «АВТО» featuring text: 'Лицензия №Б 062476 от 30.06.99г. Большой выбор великопелных напитков к новогоднему столу, более 50 видов пива, соков, минеральной воды. Гибкая система скидок, бесплатная доставка по городу, отсрочка платежа. АДРЕС: ул. Ключевская, 4. ТЕЛ.: 37-13-88.'

Advertisement for 'Злоупотребление алкоголем вредит здоровью!' (Alcohol abuse is harmful to health!).

Товары обязательно подлежат сертификации

Деятельность лицензирована

ТЕЛЕФОН ОТДЕЛА РЕКЛАМЫ 21-62-6

и Никола... люченческо... едняя охота... ертер. Д... «Гренланд... заходили к... имма Э.Успе... ители»... Психоанализ... делю... а написа... (А)... ит национал... ества народо... «Це... «Це... тором Шенд... ирлен Жобе... лфильме «Вс... л». Програм... ио... мма «Слы... легенды... итератур... ая програм... творческ... народно... атии Солбо... грамма д... «Эдиршүү... увлечений... сказы реб... - участн... лканск... олимпиа... ограмма... Воскрес...

Иное дело - наши предки. Я говорил, что их характеризовало прямо-таки преклонение перед природой. Кочевые цивилизации достигли полной гармонии взаимоотношений человека и природы.

Порой забываем, что на древней земле Бурят-Монголии жило множество различных народов, сменялось бесчисленное количество поколений людей, и что они оставили нам бесценный дар - нетронутую, почти девственную природную среду. Сейчас на Земле почти

строительство укреплений и городков, хотя во времена Чингисхана у меркитов, живших в долинах Селенги и ее притоков, имелись городки и укрепления.

И поистине удивительным кажется то, что Чингисхан на родине своих предков Борто-чино и Гоа-марал запретил эгэгтэ-аба (облавные охоты), являвшиеся всеобщими учениями в мирное время.

Не знающий грамоты, не знающий ни одного языка, кроме монгольского, гениальный Чингисхан не только как

ЗАПОВЕДНИКИ ДРЕВНИХ МОНГОЛОВ

не осталось таких экологически чистых уголков природы.

Пока мы видим призрак будущего экологического Апокалипсиса - продолжающееся разрушение озонового слоя, нарастание «парникового эффекта», уничтожение тропических лесов в Амазонии и таежных массивов Сибири и Дальнего Востока, уничтожение животного и растительного мира. Это мы сами, своими руками уничтожаем нашу цивилизацию, будущее наших детей, внуков и правнуков. Кто же по прошествии десятиков лет помянет нас добрым, ласковым словом?! Ведь мы жили в этом мире, пока жива память о нас.

великий полководец и стратег опередил свое время на сотни лет, не только впервые в истории кочевых держав утвердил свой «Великий Джасак» (или Великую Ясу) - письменный свод законов он своим поведением создал древнейший и уникальный биосферный заповедник - Их хориг.

Земли, попавшие в Их хориг Чингисхана, как бы стали зоной гармоничного и экологически разумного хозяйствования и жизни. Примечательно, чтоб прошедшие восемь столетий не нарушили покой этих мест опустошительными войнами, смутами и катаклизмами, что было характерными для соседних земель. Родина предков Чингисхана и его земля-тоонто, что на берегах голубого Онона, всегда были зоной мира, спокойствия и терпимости.

Видимо, великий Воитель и Потрясатель Вселенной хотел, чтобы его прах и прах его сыновей, покоящиеся на земле-тоонто, не тревожила никакая смута.

Таковыми же запретными местами, своеобразными древними заповедниками местного значения становились места захоронения великих шаманов-зааринов. Их прах, покоящийся в листовенных саркофагах, которые устанавливались на

Тогоогын Э.Хайрагч зураг

У древних монголов, помимо высокого экологического сознания (для нас это нечто недостижимое!) имелись и самые настоящие заповедники, священные места. В последние годы мы узнали много нового о древних священных местах - сакральных для древних монголов (и бурят-монголы являлись частью монгольского кочевого мира).

У отрогов Хамар-Дабана, в местах, где проходил древний торговый путь, возвышается курган, сложенный из камней. Со времен смерти Потрясателя Вселенной Чингисхана этот курган

Их хориг - места Великого запрета

почитаются бурят-монголами как Обо Чингисхана. По данным экологов, в этих местах сохранилось немало видов растительного и животного мира, занесенных в Красную книгу. Таких священных мест много в Бурятии и Забайкалье. Все они расположены на территории древнего монгольского заповедника - территории, подпадающей под Великий запрет - Их хориг.

По воле Чингисхана древняя родина предков великого кагана - страна Баргуджин-Тукум была объявлена местами Великого запрета - Их хориг. К таким местам можно отнести долину Селенги, отроги Хамар-Дабана, побережье священного Байкала. В этих местах Их хориг возводились священные обо, которые являлись местами поклонения духам великих предков. Как писал известный журналист Чингис Гомбоин, Их хориг помимо понятия чисто географического и территориального означает также «хэлэни хориг» (табу на информацию об этих местах), «хэрэги хориг» (запрет на определенный род деятельности). Так, по долине Селенги запрещалось хлебопашество, чтобы не потревожить покой земли, хотя по данным археологических изысканий здесь выращивали просо еще в хунские времена и до Чингисхана. Под запрет попало и

высоких листовенных столбах, ничто не должно было потревожить. Великие заарины также могли объявить запретными самые красивые участки природы с реликтовыми деревьями и растениями. Этот запрет неукоснительно выполнялся, ибо наши предки были людьми нравственными. Они почитали деревья и растения как живые существа и в этом отношении, невольно оказывались последователями древнейшей философской системы - Веданты. Современная наука доказала, что высшие животные обладают душой или «атомами сознания». По отношению к вскормившей нас природе мы поистине варвары по сравнению с нашими неграмотными предками-номадами. Вероятно, в скором времени наука докажет, что и растения как бы обладают «душой».

Места захоронения великого шамана я однажды посетил. Это было на севере Томской области, куда я ездил с небольшим студотрядом во время учебы в университете. Старый обрусевший остяк (так зовут на севере области хантов), с которым я подружился, согласился показать мне место вечного покоя великого шамана их древнего рода. В таких местах природа предстает перед вами во всем своем величии и таинстве.

Я долго потом помнил свое потрясение этим посещением. И образ шаманки Синильги, созданный В.Шишковым в «Угрюм-реке», мне стал навсегда близким и понятным.

Позднее я понял, что шаманы несут неосознанно для себя древнее эзотерическое знание, знание, идущее из глубины веков. Как доказали современные исследователи, великие религиозно-философские, ведические гимны были созданы 8500 лет назад, задолго до зарождения первых очагов современной цивилизации в долинах Нила, Хуанхэ и Янцзы, Инда, Тигра и Евфрата. Эти гимны свидетельствуют о существовании древнейшей высоко-развитой духовной цивилизации, которая исчезла, как Атлантида Платона.

Бато-Доржо СОДНОМОВ.

Дансаран ДОРЖОГУТАБАЙ

XX ЗУУН ЖЭЛ

Хоригохи зуун жэлэй эхин дээрэ Хөөмэгшэ жүдхүүлэн мүү сартай, Соорхой олообшотой ород хээрэ Соошхоор' газар хахалаа хэмнай.

Халуун намарай хагда гэшхэжэ, Хара хаари хүлтэй хүбүүхэн Хони, ямаагы түүн тэшхэжэ, Хотон тээшээ гүйгөөл гүмүүхэн.

Хилээмэгүй буряад ганзагаага Хэды хүүншэ нооно асарха. Ханшгүй ородын мүн урмангаа Хатанхай сүхааряар агсаха!

Үнгэрхэн зуунай ульгэр түүхэ Үрэ зүрхэндэмнай үлэнхэй, — Үеһөө үе дамжааг лэ нүүхэ Үнэнхы үйлые үлэнхэй...

Богонихон сагай хугасаага Бодожо үргээл Совет Союз. Эрдэм соёлой түрүү жагсаалаг Эршэ түгээ ерэнэн Союз!

Эб эмхи, эрхэ сүлөө баранда Эхин эндэ хуулаар олгоо. Зүблэлтэ засагай наран доро Зуугааг яһатан соёлоо!

Гутамшаг зэбүүн хүндэ үйлэ Гушааг онуудаар нэрбэлэн. Дүлэтэн орьёлһон дайнай түймэр Дүшэ нэгэндэн нэрхэн.

Дэлхэйн түүхэдэ үзэгдөөгүй шэн Дэбжэлтын хүсые зангидааг, Добтолһон дайсадые дэлбэлэн, Дорьбоотэ харюугаар залингаал!

Агуу Илалтын түүхэтэ хүлдэ Абарга гарнууд түб үргэнэн, Үргэн арагудай баатар хүбүүг Үхэлһөө айхагүй хэрэм хэн.

Сансарын гүн хизаар руу харбагаа Сахилгаан галта онгосонууд. Элдэб томо зэбсэгүүд холбогдоо Эрдэмтэд ухаан, онсолуугууд!

Жама ёһоной зам гэтэлхэндэ Жабхалан түгэлдэр ургаабди, Эрдэм ухаанай гал дэгжээхэндэ Эдиршүүлэ бултынь хургаабди!

Үнгэрхэн сагай хүндэ хэрэгүүд Үнгэрхэн арагтам нүдөөлөө. Хэдэн газар хэршлэгэн Буряади Хэшынгэ баялиг хүнөөгөө...

Социализмын сэсэн сурталые «Сооро татан» хэрэглэхэдэ, Буурал соёлто уул арадые Буһаргаһан алдуутайл түүхэдэ!

Түүхын гүн соо төөрибэл, гомдолтой, Түрэлхи хэлэнһээ таһаржа, Үнгэрхэн арагнай хэн бололтойб. Үлөөл хаа, соёлоо адажа?..

Капиталис шугам барибашье, Кадрова асуудал онсо байн, Түрэлхи хэлыем абархашье, Түбхинуулхэ түлхиур тэрэл байн!

Хоригохи зуунай агуу үүдэ Хёморолтой сагта хаабашье, Арсалдаан сооһоо «алтын» шүүхэ Арюун солоороо шалгараалши!

Үнгэрхэн зуунайнгаа баларшагүй Үнэнхэ түүхынь шэнжэмээр лэ, Хамтын хүсэнэй илагдашагүй Хаба, зоригтонь хүгэдэмээр лэ!

Ноябрь, 2000 он.

АЖАГЛАЛТАНУУД: 1. Соошхоор - хугагань түмэршье хаа, хуһаар хэгдэнхэн хүбшэ болоод барюултай урда сагай «модон соошхо» анзаһан.

2. хүнөөгөө - буряад угсаатание нэгэн бүхэли автономигүй болгожо, «сасалин сөөг» мэтэ хэршэжэ хаяһанайн хойшололгоор, нэн түрүүн үндэнхэн хэлэндэмнай аюултай сохилто унаа хэн. ЮНЕСКО - гэи улаан дэбтэр соо «хосорон халажа байһан хэлэн» гээд буряад хэлые оруулһан ушар дурсагдаһа сохилтые балшыса тодорхойлно.

Арадай Хуралай ээлжээтэ зүблөөн, сесси дээрэ «хосорон халажа байһан буряад хэлые» абарха тухай асуудал табижа, Буряад Республикын Үндэнхэн Хуулаар тон тодорхой хэмжээ абаха сэг тулаа гэжэ буряад арадай нэрлээ мэдүүлсэбди!

ЗДОРОВЬЮ!

ОТДЕЛ 21-62

Уншагшатайдаймнай туршалганууднаа

СЭБЭЭНЖАБ ХҮГШӨӨ

Наруули дулаахан наадатай зугаатай зунаймнай зулгы хаха үнгэржэ, намарай ольбон унаганиинь абаһаар мэдэгдээдхинэ. Үдэшэндөө хүйтэншгэр хөбшээн хаа-яань аргагүй сэлгезбэр амисхаал асарна. Үглөөгүүр Бадма лэнхобын үнгэ шэнгээхэн улайбар наранай утаһан туяануудта мүнгэн хюруутай үй түмэн мүшэхэнүүд удааханаар хайлана.

Айнуудай гэрһээ сэнхирхэн утаан үглөөнэй дуулимда намжааханаар бурьялна. Нургуулиин үхибүүдэй дуу шуун, хонгөө энеэдэн, үхэр малнуудай бэлшээр тээшээ ошолог, ажалтай хүчүүдэй хүдэлмэри руугаа шамдалга гэрһээр аажамхан хүдөөгэй юрын үдэр эхлээ абадаг гүб даа.

Абида хүбүүнэй нургуулида гэшхэлжэ ябахадань, хүнэй нэгэ үргэлжэ ханяхань, хоорондуурнь хамта ёолоодшые абахань үглөөнэй хонорто элээр дуулдана. Хэн байба гэшхэб гэжэ Абидын лаблажашые үрдеггүй байтар хашаагай үүдэнэй забһараар Сэбээнжаб тээбиин шажаһангаа хажуугаар һалирхань гансата харагдашоо һэн.

«Ай даа, тээбиин түлээгээ оруулха гээд, тухашаржа ядаржа байна, туһалхал болоо» гэхэн бодол хүбүүнэй зүрхые саг дары шарбажа, хашаа дээгүүр хүрэхэ шэнги болоод, хүгшэнэй ойро ерэшөөд:

- Түлээетнай оруулаад гэрһүү даа. Энэ талаһаань хахалха гүб? - гэжэ дуугарха зуураа түлээнуудые түргэ түргэн хаясагаагаад, шамдууханаар хахалжа ороно. Гүйдэл дундаа хахалхан түлээгээ гурбан тэбэри гэрһэн оруулжа, галыень ябууд түлжээрхөд, газашаа шуумайжа гарахадань, урдаһаань Сэбээнжаб хүгшөө гэрһээ орожо ябаба.

- Оройдоо ерэжэ, үшөө хонолгынтай түлээ бэлдэжэ үгүүжэб. Мүнөө битнай яаража байна. Нургуулиһаа хожомдохомни, - гээд, хүбүүмнай гүйшэбэ даа.

- Зай, зай һайн. һайн лэ хүн боложо, һайхан сэдхэлтэй ябажа байгыш даа, - гэрһээр тээбиимнай өөртөө ехэнхинь дуугарһаар үлшөө һэн.

Манай эдир герой тухай хэлэхэ болоо һаа, арбан гурбатай, 8-дахы классай һурагша, хүгжэмөөр һонирходог, дуулахаһые, хатархашые, Аүрэ буяаладалгын барилдаанай секцидэшые ябадаг хүбүүн. Абидын эсэгэ Бабуутан гэжэ долоон хүүгэдтэй айлайхи Сэбээнжаб хүгшэнэйхинөө үйлсэ хүндэлэн гараад, баруун урда тээнь, табадахи гэрһэ ажаһуудаг. Гол үйлсэ дээрэ хадаа үгсэхэ уруудахадаа, хүгшэнэй гэрһэй хажуугаар сула үнгэрдэг зон ааб даа. Хүгшэнэй һүни галаа һайсахан түлээд, пезшэнээ хаагаад, үнжэгэтэй һайхан сайгаа шанажа уугаад, доосоого тэниилгээд, ан-бун хэбтэжэ байха үедэнь түлээ тэбэриһэн Абида орожо ерэбэ. Сэбээнжаб тээбиин бодожо тухашарһаар байтар үшөө хоёр тэбэри оруулжа үрдибэ.

- Зай, тээбиимнай, һайн байна гүт? Намайгаа танина гүт даа? - гэнэ.

- Шинийнгээ һайгаар шадал соогоо тэнигэр үнжэжэ байналби даа. Зунтэгшни яашоо һэмбиб даа. Тухайлаад лэ һууналби даа. Бабуугай багань гүш?

- Доромни нэгэ басаган табадахида һурадаг.

- Баабайдаа адли барбагар томо хүн болохо гээ юм байнаш даа. Намайе абархамни гэжэ ябаһаар хэшгээлдээ хожомдоод, зэмэтэй болошоогүй хүн бээш.

- Бадархаев, яатараа унтанаш - гэжэ багшамни абаһаар наадалаа. Би тиэхэдэнь Сэбээнжаб тээбиин түлээгээ оруулжа ядажа байхадань туһалааб, - гэжэ хэлээби.

- һайн, һайн. Энээн тухай педсовет дээрэ хөөрэлдөөд, ядаруу зондоо нургуулиинхид туһалдаг болоё гэхэн дурадхал оруулбаб. Одоо һайн бодол сэдхэлдэм түрүүлбэш, үшөө нүхэдөө хабаадалсуулаарай, - гээ.

- Хөөрхы, багшанар гэжэ хүнэй үринэрые хүн болгохо гэжэ шадалаараа оролддоно даа. Дэмы юун гэхэб, - гээд, хүгшэн баруун гараа наманшална.

- Харихам даа, Сэбээнжаб тээбиин. Үглөө ерүүжэб. Үгы, нүгөөдэр.

- Хүбүүмни, бэрхэш даа. һайн ябажа байгыш даа.

Гэрһээ ерэхэдэнь, Санжуу эжынь малшание нүүлгэлсэхэнээ орожо ерэнхэй, сайлажа һууба. Хоёр хоног хүдөөгөөр ябаад ерэхэдэнь, гурбан хүүгэдэйнгээ гэрһэнгээ ажал жэншэд гүүлэнгүй хэжэрхөд байхадань, Санжид хүхюун дээрээ бүришые хүхюун. Буурагтад гэжэ ябаһан толгойниинь орохо наранай гэрһэдэ субад эрдэнидэл харагдаад, аяа хайрата эжымнай арюухан зуладал бадаржа һууна даа.

Абидамнай энэ үдэрһингөө ябадалые эжыдээ зугаа болгон дэлгэнэ.

- Зүб лэ юумые хээш, хүбүүмни, тээбинэртэйш адли тээбиин юм гүбэ. Баабайншн эжытэй үрринэр байһан лэ. Хөөрхэй эжымнай эртээр гээгдешоо гүб даа. Нүгөөдэ тээбииниинь - эжыниинь эжы Сэбээнжаб тээбиинээш үшөө эгшээ юм лэ. Эжышн мэндэ ажаһуубал, мэнэл байса үтлөөд, баһал тээбиин болошоод һууха даа. Юртэмсын жама ёһо нимэл хаям. Үтэлхын далай гээшэ аймшагтай даа, - гээд лэ, Санжид эжымнай огто торон тогтонгүйгөөр дуугаржархиба.

- Үтэлхын далай гэжэ юугтэ хэлэнэт? Далай хайшан гээд ердэг юм? - гэхэн гүлмэрэй асуудал Абида хэдээ тулгана.

- Юун гэхэ юм даа. Хүгшэрхэдэ, хүсэ тамир бага болоно, хүл, гар үбдэхэ болоно. Ямаршые ажал хэхэ гэхэдээ, шадал хүрэхээе болино. Далай соогүүр

тулюураар тамарһантай адли юм бэшэ гү гэжэ эжышн ойлгогшолдэ. Түрэхын далай, үтэлхын далай, үхэхын далай, - ами наһанай гурбан далай гэлсэгшэ. Үтэлхын далай хайшаагаар ерэхэ юм бэе, - гээд, үгээ дүүргэхэдэ, һанаа алдана.

- Манай тээбиин Сэбээнжаб тээбиинээ эгшээ аад лэ, ямар залуушагаар харагданаб, хүнгэн сарюуныше гээшэл.

- Манайшн эжын бэнь элүүр, анханай тобир юм гүбэе. Одоол амгалан тэгшэ ажаһууна гэхэдэ, алдуугүй шэнгил даа. Хүүгэдыньшые булта мэндэнүүд, яһала түбхинэнхэйбди. Нүхэртээе, таабайтайшн эбтэй эетэй дүшэн зургаан жэл ажаһуугаа. Баабаймнай мордоһоор гурбан жэл болохонь. Сэбээнжаб тээбииниинь баарһан даа, нүхэрын гушан долоон ондо хардалганда орожо һалаһан гэдэг, үргэһэн ганса

Үтэлхын далай - урдамнай

хүбүүниинь дайнда ошоод ерээгүй. Өөрһөөнь хоёр хүүгэд гараа гэдэг гү даа, тогтоогүйнь харамтай юм даа. Иимэ хүндэ

зоболон үзэхын хажуугаар, хүндэ хүшэр ажалда ябахдаа, хүйтэ нойто абаа юм бэд даа. Алтан дэлхэй дэлхэй дээрэ хүн бүхэндэ ажабайдал адли бэшэл байна даа.

- Аха дүүнэр үгы юм гү?

- Үгы, айлай ганса басаган. Бүлэ эгшын басаган Жэмбын Дари байна гүб даа. Ханяанаш, хаханаш гэжэ шоо үзэдэг, ородог гарадагышегүйл.

Хоёр хоног үнгэрһэн хойно хүгшэнэйдэ Абида ошожо, түлээнь хахалжа оруулаад, уһыень асаржа үгөө һэн. Хүгшөөнь конфетэ, печени табалта табижа сайлуулаа. Абидын сай ууха зуура байра байдал тушаагаа зугаа яһала дэлгээ даа. Одоо хүнүүд, жэшээн, үхибүүд танда туһалдаг гү гэхэн хүбүүнэй асуудалда:

- Согтын хүбүүн, нүгөөдэхинь хэнэйшые хүбүүн юм даа, тээ багшаг хүбүүн тэдэ хоёрые хараад, «түлээемни хамһалсыт гэхэмни» шортоо даа. Багшаг хүбүүниинь «Шоколад эдоулхэ һаатнай» гэжэ доржогоноо, Согтыннай хүбүүн элдэбын юумэ хэлэнхэй һэн даа, ханяадантнай халдашага гэжэ байгаад, бүри шашахын яахабиш. Хүгшэн эхэнэ хүниие хадхаж хэлэхэ дуратайшаг гүбэе. Аша хүбүүндэнь муу нүлөөниинь гаража байна бэшэ аал даа, - гэжэ харюу үгэбэ. Би тэрэ хүбүүнтэйтай хөөрэлдөөд үзүүжэб. Харихам даа. Байртай.

Хүгшэн даб гээд, комодой шургуул татаад, багахан тууламгай конфетэ, прянйк «Байгыш, энэниие абал даа», - гээд харбайна. Манай хүбүүн - үгы, үгы болигты, - гэжэ гол таһа арсаба. Сэбээнжаб хүгшөөгэй хоёр хүбүүд тухай хөөрөөе эжыдээ хөөрөжэ үгэбэ.

- Өө, тэрэ бүтэхгүй зөөри. Нургаалнай

һуладанал даа. Хэншые хадаа - бише, хэ тэнгэ шишые, тэрэ Согтын Витишые, булта Монголой адлибди, хэн нэгэмнай гэнэ оһолдон захи орошо хажуудаа хүнэй туһа тулгагуйгөөр оршод хэншые бэшэлди. Хэмнайшые энэ зандаг ан гүр энхэ сарюун ябаха гэжэ байхагүй юумэлидээ ма

Тулиха ядархаа, нүхэрын бурханаа. Цага: гэжэ одоо сэсэн үгэнүүд бии хаям.

Эжынгээ үгэнүүдые анхаралтайгаар, шагнаһан Абида Витиин досоохиине лад хүдэлгэжэ шадахаб, һайн һайхан мэдэрэл мүндэлүүлхэб гэжэ этигэлээ бадаруулаа бэлэй.

Үглөөдэрыннь суббото боложо сүлөөгэй гарахада, Абида Витидэ гэрһэн ошоо һэн. Тэрэ Абидаһаа аха юм Тушаан боложо, түрэлхидынь үгы байжа Витиине эжынгээ үгэнүүдээр, мүн өөрынхиешые нэмээжэ байгаад, «б нээрээшые бурууб, энээнһээ хойш хүнүүдтэ туһалжа ябаха юм байна тиэхэдэ нүхэд олонтой болохоб», гэхэн мэдэрэлдэ абтаа бэлэй.

Нүгөөдэхинь хүбүүнэйшые нэрэ элирбэ. Абидаһаа нэгэ дүү, бээр багшаг Бата-Жаргал болошобо. Хоюулан тэрэ хүбүүнтэй уулзаха, нүгөө амаралта сугларжа, хүгшэнэй гэр соохиине угаах сээрлэхэ гэлсээд, хоёр нүхэд таргаа һэн.

Хэлсэхэн ёһоороо, Абида, Вити үнөөхи Бата-Жаргал Сэбээнжаб тээбиингээ гэрһын шала, ханьен угааба. Хүбүүдэй түлэг хүдэлжэ байха Абидын эжы ерэжэ, хүгшөөгэй хубсай угааха зуураа хүбүүдтэ нурга болохоор юумэнүүдые яһалахан хэлэжэ гараа даа.

Абида, Витя, Бата-Жаргал, үшэ Долсон Нада гэжэ хоёр басагад шэлжүүлээд, Сэбээнжаб тээбиине хабар зүлгэ ногооной гатарар ээлжэлдэ байгаад харууһалаа.

Май һарыннамжар дуулахан үглөөгүүдэр 15 хү хүгшөөгэй хүршын зургаатай Дэлгэ Тогоо хүбүүхэн Бабуугайда уухилхан юу орожо ерээд, шалшаран хэлээр хэлбэ тэй хүбүү

- Сэбээнжаб тээбиин газзагаа унашоо багаһа: хэбтэнэ. Бодожо шадаһангүй.

- Үү, үтэрыт, Бабуу, Абида. Ошон тарни ма Юуниинь хүүниинь болоо юм Мордошохо гээгүй юм аабза? - гэхэ Жигжи мэнэ байтар хоёр эршүүлээ дахуулаа абаашаж ерэхэдэнь, хүгшөө ёолон һагад амар байна.

Хүгшэниие орон дээрэн оруулдаманар хэбтүүлэб. Үлэ мэдэг бараг болоходоо, шэнжэ.

- Миһинитнай саг ерэбэ даа. Үхибүүдэй һайн лэ ябыт даа. Намайгаа яһа дунгэбэт.

Галын түлжэ, хүгшэндөө сай уулгэны түбэ, гэхэдэнь, халта уугаад, «хүрөө да үүдэ дээ гэжэрхинэ. Санжид Абида хоёр һахи хоноо һэн. Үглөөдэрыннь түрэл хамануудые сү нэрэтэй Жэмбын Даримые захюулаа хураһан һэн. Үглөөдэрыннь хүлээгдэһэн Дариманыше ерээгүй, ябашые хадаа хаб даа.

Хүниинь зобоонгүй, өөрөөше бан хатуу зобонгүй, Сэбээнжаб хүгшөө дунгэбэ мүн хоноод лэ хойто түрэлөө бэдэрээ һэн. Хүн бэ гэх:

Клим БАЛЖУР

«Миний мүшэн шиний мүшэнтэй...» гэхэн конкурсно

АХА БЭРГЭН ХОЁРНИ

Баян сагаан Баргажанда, Бархан уулын хормойдо, Бурьялан урдадаг Лугшахаанай Баглаа эсэгүүдээр бүрхөөгдэхэн Боори, хада, голнуудай дунда, Сурхайнагаа эрьедэ, Сэрэгэй хүндэ албанһаа Долоон жэл соо ябажа, Дайсан харатание даража, Дунда аха Базарнай бусаа һэн. Индэһэн тоонтодоо ерэжэ, Гелжэ, ханилжа залуудаа, Өөрынгөө мүшые ойлгожо, Уян номгохон зантай, Урдаһааншые гоёхон шарайтай, Урда филиалай үйлсэһөө, Үбэлэй саһатай харгыгаар, Хонхонуудаа дугаагтаа зүүлгээд, Хээлэжэ бүтээһэн тоногтой, Хазарыншые сасагтай, Хүдэг паара моридоо, Хашбаа шаргадаа хүллөөд, Хурим түрэ бүтөөжэ,

Баяанабай Будатанай басагые, Бальжин хатание Бэри болгон мандаа Баярдуулан буулгаа һэн. Хуушан гэрэй хойморые, Хуримда зорижо ерэхэн, Хүгшэд, үбгэд, төөдэйнууд Худа, худагыннууд гоёбол. Шэнэ гэрэй үүдые Сэлижэ эхээр энеэжэ, Шэнээр бууһан бэритэйгээ Сэнгэхэ бүлые тогтообол. «Хуушан гэрэй үүдэндэ, Хохюур болотор хатараял, Хуримаар ерэхэн бэриие Худагы болтор хатараял. Шэнэ гэрэй үүдэндэ, Шэбхэ болотор хатараял. Шэнээр ерэхэн бэриие Худагы болотор хатараял», гэжэ Хэр угһаа Баргажанай зон Хонхиносо хатардаг һэн. Тэрэ һайхан үеһөө Түбхинэжэ, зохижо һууһаар, Тоолоод миний үзэхэдэм, Табин жэл болохонь. Энэ табяад жэлдэ

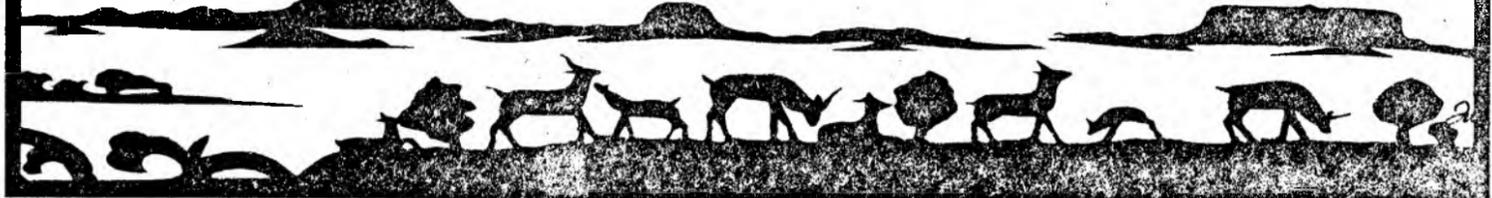
Эхэ, эсэгэ болоһоор, Эдэлжэ, эблүүлжэ хожуулан Эрхэ бэшэ, бэрхэ Юһэн хүбүүд, басагадаа Юүгээршые дугаангүй Юрэдөө, томоһууд болгожо, Юристинүүд, багшанар, инженернүүдэй Бэшэшые мэргэжэлтэй Бэринүүд, хүрьгэдтэй болонхой. Базар Бальжан хоёрнай Баабай эжы болоһоор - Баян байдал бадаруулаа. Баргажанай Лугшахаан ноталтаа Баяанабай, Хабруутанай аха дүүнэртэ Хорёод аша зэнүүдые Хойно хойноһоонь бэлэглээ. Тэнгэрин бурхадһаа заяатай, Тудхаажа мүшэдөө гэрлэхээр Та, аха бэргэн хоёрнай, Табин жэлээ угтахалта. Дээрһээ заяатай хоёрнай Дундаа бэе бээе ойлголсоолта, Дала гаран наһандаа Дүүрэн жаргал үзөөлта.

Аха бэргэн хоёртоо Амар мэндые хүргэнэб. Амгалан түбхинэн гэшхэжэ, Алтан түрэдөө дүтэлжэ, Ашатай баян, адуутай тарган Ажаһуухыетнай юрөөнэб. **ҮРГЭЖЭ ХОДОДОО ЯБАГТЫ!** Огторгойн ялагар мүшэд соо Ондоо сохобиний ойлгосотой, Олон тэдэ үетэн соо Өөрынгөө мүншэниие бэдэрэнхэйш. Тэнгэрин түмэн мүшэд соо Тэрэ нэгэниинь таяатай. Тэдэ олон үетэн соо Түрэл мүшэнтээе уулзанхайш. Үетэн зохид нүхэдүүд соо Өөрынгөө мүшые хаража, Үелхэ, ханилха - заяанай Өөдэлхэ, нэгэдэхэ - һанаанай. Залуу, хурдан наһандаа Зоной дунда, замдашые ябахдаа,

Золоо оложо золгобол, Зүрхэнэй халуун дураяа Зобоонгүй, һалгаангүй д номин хаан доо урган. Нэгэн гэжэ нэгэдээ һаа, Нэгэниинь нүгөөдээс хундэ күртэжэ. Нэрэ, обогоо үргэжэ, Найдамтай бүлэнүүдые ха Алексан ов мүн. һүүлшын ерэхэн жэлнүүдэ һалажа, һандаржа залууш һанаан бодолоо мэдэнгүй та оной хаг соогүүртай. Хүбүүд, басагадаа үншэрүү ажал хэхэ бурханай үгэхэн хөөхэйну багша һэн» ажалай аб Галсано. Буянгаа һанажа үргэтыг ондо нотаи Ухи хүбүүдээ үндылгэжэ, Убгэдэ, хүгшэдөө баярлуулаа. Өөһэдынгөө хани - мүшэдэ долоон жэл Саашагс эн. Саашагс ажалшагай багшын ажалай вет

ТОГОО БАГШЫН ГУРБАЛЖАН ХАРТЫ, ГУРБАН БЭЛИГ ШЭДИ

даа - бишгэнгэрийн орон гүүлэн үргэн гишье, бүтэцтэй баруун урда талада, элхэтэ гэнэ оһол зах барилсан, Баян-Хонгор а болоо ншоодог. Адуу, тэмээгээр баян, улгагүйгөө гүрөөлөөр элбэг энэ дайдада йхгүй юумэ малшан зон амидардаг гээшэ рынь бурхцагаан гол сомондо ажаһуудаг ии хаям.

Жаргал, үрээр басага гээбиие хабгар ээлжэ батажаргал гэжэ нэрэтэй 1935 оной январийн 15 хүүгэдэй хоёрдохи үхибүүн Тогоо гэжэ нэгэ ондоохон хүүбүүн түрэнэн юм. Агаһаа түбэд, монгол хэлэн маани ябууд сээжэлдээд айдаг ухаансар һонор хубүүгээ Жигжид гэжэ наһатай эмчи шашажа, тэрэниие гэрэй багша байна. Тиихэдэ Тогоо 5 наһатай наһар хадаа олон хүүгэдһээ шэнжэжэ, шаби болгохо ёһо байһан юм. Тиигээд лэ Тогоо туршада багшынгаа зааһан ном түбэд, санскрит, монгол дээрэ шудалжа, эмэй дые суглуулжа, эм буйлуулан имье захиураһан байна. Хажуугаарнь хүлээгдэжэ эмшэлгын бүхы аргуудта хатуу засал байдаг юм, - гэжэ хугшөө ша мүнөө маңда ойлгуулна, - бэ гэхэдэ, ханаха, төөнэхэ,

хадхаха болон янза бүрээр бариха. Бариха янза гэбэл, даран бариха (точечно массаж болоно бээ), эльбэн бариха (классическа массаж), эблүүлэн бариха гү, али байрадань залгажа табиха, хухарһан, баларһан яһа барижа болоно. «Хэзээ эдэ бүхы аргууддаа хэрэглэдэг болоо нэмта?» - гэжэ асуухада, Тогоо эмшэ «Багшатаяа хамта бага наһанһаа», - гэжэ харюусана.

Тогоогой 22-той ябаханда, Жигжид багшань наһа баража, Тогоо бээ даагаад хүн зоние эмшэлхэ зуураа, нуралсалаа үргэлжэлүүлээ юм. 1972 ондо Улаан-Баатарта эмшэ ламын мэргэжэл абаа. Удаань Энэхэдгэ ошоожо, Дарамсалын дасан хийдгэ нуралсажа, 1979 ондо эмшэ мэргэжэлэй үнэмшэлгэтэй нютагаа бусажа ерээд, Улаан-Баатарай Гандан дасанда өөрөө шаби хубарагуудта эрдэмээ зааһан байна.

Ямар нэгэн тодор, зоболондо ороһон хүнүүдгэ бурханай ном уншажа, сэржэм үргэжэ, сэхэ харгыень заадаг, сэдхэл урмыень заһадаг, үбшэн хүнүүдые түрүүн үбшэнэйн шалтагые тодорхойлоод, дээрэ хэлэгдэһэн табан хатуу заһал гү, али эм үгэжэ аргалдаг, али бүхы тээшээ дадалтай практик эмшэ, мэргэн лама хүн ха даа. Тогоо багша хүн зоний элүүр элхын түлөө оролдоһоор ябана. Аша туһаа хүргэхээ хэндэшье арсадаггүй Тогоо багшые бэдэрһэн, хүлээһэн хүнүүдэй ганса Баян-Хонгорто бэшэ байһаниинь мэдээжэ.

1991 ондо нэгэ Тогоо гэжэ ехэ бэрхэ монгол эмшэ лама ерээ гэхэн нураг суу Улаан-Удөөрнай тарашоо бэлэй. Тэрэ хүн эгээн томо «Бурятия» зочид буудалдамнай буунхай, тиишэ улад зон нэрэжэ байба. Сэдхэлдээшье, бөөдээшье үбшэнгэй эдир залуу үхид, хүүбүүдһээ захалаад, үндэр наһатан хүрэтэр, аралжа наймаашаһаа албан ехэ тушаалтан хүрэтэр хуу гүйдэһэн. Нэгэ танилаараа дамжуулан, мэндэ хүргэһэмни, «Лувсан гэдэг хүниие танихагүй», - гэжэ хэлэһыень дуулаад, ехэтэ гайхааб. Ушар юуб гэхэдэ, һаяхан урда тээнэ ерээд ошоһон Түмэртоого гэжэ хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэ байһанаа баряша болоһон минии найза гэжэ ханаа ха юмбиб. Түмэртоого лама бэшэ, тиибэшье ёһотой бэрхэ баряша юм.

Удангүй энэшье Тогоотоёо дүтэ танилсажа, найза боллосообди. Нэгэ шалтагааниинь гэхэдэ, Тогоо багша

дүрбэн тэгшэ бэлигтэй хүн. «Шажан мүргэлэй хүгжэм дуу, магтаалууд» гэхэн композитор Юрий Ирдынеевэй эмхидхэһэн концертдэ Тогоо айлшамнай зоний урда гүйжэ гараад, шүлэг уншажа байгаа нэн. Хаража байтар шүлэг бэшэжэрхидэг, урид бэлдэнгүй шүлэгөөр хэлэжэ байдаг юм. Энээниие импровизаци гэнэбди.

Тогтоһон байрадань танил талаая абаашахадаашье, өөрыень гэртээ, ураг түрэлдөө урихадаашье, тэрэнэй онсо мэргэниие гайхадагби. Анха түрүүн уулзахадаа, «буряад бөөнэр яжа мэргэдэг бэ?» - гэжэ Тогоо багша намһаа асуугаа бэлэй. «Олонхинь сэржэмэй архи соо харадаг лэ даа», - гэбэл. «Тиигэбэл, зай, хара», - гээд, өөрөөшье тиигэбэл.

«Битнай эсэгээрээ лама угтай, эхээрээ бөө угтай хүнби», - гэжэ ойлгуулба. Хоёр талын шэди нэгэдэхэдэ, нимэ хүсэтэй болоно ха юм даа.

Эжынь буряад удамтай гү гэжэ тухайлааб. Тиимэһээ Тогоо багша буряад арад түмэндэмнай үнэн сэдхэлһээ туһалхаяа арбаад жэл соо таһалгарягүй ержэ, Буряадай олон нютагуудаар ябажа, хэдэн мянган хүнүүдые үзэжэ, аргалжа байна бэшэ гү? Энэ хугасаа соо буряадуудай сэбэршье, холимогышье үгэ зугаа яһала бэрхээр ойлгодог болоо, ярижашье байдаг. Тиихэдэ «буряад хэлэн ехэ гоё, маша уянгатай зөөлэн хэлэн», - гэжэ тэмдэглэнэ. - Теэд яахадаа «Буряад гүрэн» гэхын орондо «Республика», «Засагай газар» гэхын орондо «Правительство» гэжэ бэшэнэбиди. Залуушуул угайдхадаа Эрдэни-Хайбзан Галшиевай «Бэлигэй толи» гэжэ ном уншахаая яанаб даа?!

Арсахын аргагүй зүб хэлэнэл. Тогоо өөрөө буряад номуудые, «Буряад үнэн» ходо уншажа ябадаг.

Хэдэн жэлэй урда Тогоо багша бүхы гэр бүлээ Улаан-Үдэтэй танилсуулхая асараа юм нэн. Гэхэ зуура лама хүн хадаа бүхы багшанарһаан зүбшөөрэл абажа, аяар 42 наһатайдаа залуухан һамга абанан, гайхамаар, бэшэрмээр намтартай.

Үри хүүгэдые үршөөхээ бурхан удаараагүй. Энхэ-Баяр хубүүн, Энхэ-Сэсэг басаган-эхиршүүд - хорин нэгтэй, Соёл үхин мүнөө хоритой.

Тиихэдэ ерэхэдэ, Энхэ-Баяр

бидэниие гайхуулаа. Юуб гэхэдэ, манай нюдэн дээрэ хайшалжа хэһэн зурагуудаа выставкэдэ табиба. Заримыень бидэ «Буряад үнэндөө» толилоо һэмди, номуудташье ороно.

- Зай, хүүгэдтнай мүнөө юу хэжэ, хаана нуража байнаб? - гэжэ асуухадам, Тогоо багша дуратайгаар хөөрөжэ үгэбэ.

- Энхэ-Баяр уран зурагай дээдэ хургуулияа түгэсэжэ байна. Энхэ-Сэсэг англи, француз, ород хэлэнэй багшын ехэ

хургуули дүүргээд, монгол-буряадай уг гарбал тухай һэдэбээр эрдэмэй зэргэ хамгаалхаяа бэлдэжэ байна. Би буряад, монгол, ород хэлэнүүдэй талаар басагандаа туһалнаб. Одохон үхин Соёл болбол мининингээ шэнги үсэд зоримгой зантай юм. «Их засаг» гэжэ хуулийн университетей оюутан. Мүнөө жэл дүүргэхэдэ, «магистр юридических наук» гэхэн солотой боложо гараха. Иимэл даа.

Мүнөө хаанаһаа морилбофта? Саашанхи түсэб, зорилгонууд ямар бэ? - гэхэмни, Тогоо дэлгэрэнгыгээр хөөрөжэ үгөө: хоёр жэлэй туршада олон зоний хүлээһэн Тогоо эмшэмнай Буряадта харагдаагүй юм. Үбэр-Монголд уригдаад, тэндэ ажаллажа байһан байна. Мүнөө тэндэһээ табижа үгэхэ дурагүй байгаа юм ха. «Буряадта ажаллажа эхилһээр 10 жэлэйнгэ оёе, 65 наһаа тэмдэглэхэ гэжэ зорихо ерээб», - гэнэ. Түрэнэн ойгоо Баян-Хонгор аймагтаа, мүн Үбэр-Монголд тэмдэглэхэ ханаатайб. Саашадаа ехэнхидэ энэ гурбалжан харгытай байхаб.

Олон зуун хүзэгшэдэй, эмшэлүүлһэн аргалуулан хүнүүдэй үршөөл буянгаар ута наһа, удаан жаргал эдлэжэ, гурбан гүрэнэй гурбалжан замдатнай ушарха бүгэдэ зондо аша туһаа хүргэжэл ябахатнай болтогой!

Лобсон ТАПХАЕВ.
Тогоогын Энхэ-Баярай зурагууд.

ШОГ ЗУГАА, БАЯР БАЯСХАЛАН НЭМЭЭДЭГ НЭН

Дурсалга

зологобол, уун дуралгаангүй гам гэгдээ һаа үгөөдээс хүн үргэжэ, үлэнүүдые тогтотой хэжэ, аржа залуу мэдэни харайлдаг. Гадаа үншээр ашье ябууһэн хөөхэй, хаянгүй, алай ветеран боонгүй, алсанова хөөрэдэг. Жа үргэгтэ нютагайнгаа эхин үндылгэдэ дөө баярлани - мүлөө ябагтшадаа Хяагтын а МАХАЧ ажалай

омин Хүхы хангай, аан уулануудай урган гараһан олон нагаархиднай алдар хүндэдэг. Тэдэнэй нэгэн Александр Нимаевич юн. Той хагсуу хабарай соогуур Үдэнгэ түрэнэн «Түрэхэһөө уран, нуралсалгаа хэхэдээ гүйтэй шаһэн» - гэжэ минии халай ветеран алсанова хөөрэдэг. нютагайнгаа эхин орожо, Урмын жэлэй хургуули аашадаа Хяагтын ашадай хургуулида

ороод, улаан дипломтойгоор дүүргэжэ, Ташар нютагай соёлой байшанда ажаллажа эхилһэн. Энээнһээ гадна ажахынгаа ажалда эдэбхитэй хабаадаг, бэлигтэй зоригтой хубүүг, басагадаар дуу, хатар табижа, нютагаархинаа баярлуулдаг байһан. 1950 ондо Дээдэ-Үдэнгэ Юрөө хоёр нютаг ниилэжэ, Александр ахамнай Юрөөгэй соёлой байшан даагшаар томилогдоо. Тэрэ үеын залуушуул урагшаа ханаатай, сэбэр сэдхэлтэй, ехэ эдэбхитэйгээр зугаа нааганда хабаадаг байгаа. «Александрай ябаһан газарта хошон зугаа таһархагүй. Суг

ажалахада урматай, зохид хүн даа», - гэжэ нютаг зомнай дулааханаар дурсан байдаг. 1955 ондо нютагаймнай артистнар Н.Балданогой «Олоной нэгэн» гэжэ жүжэг

табижа, түрүүшынгээ ехэ амжалта туйлаа нэн. Саашаа «Будамшуу» жүжэг табигдажа, театр эгээл ехэ амжалта туйлаа бэлэй. Энээгээр театрай табиһан жүжэгүүд дүүрээгүй. «Тайшаагай ташуур», «Ай, даа Базар, Базар» гэхэ мэтэ. Энэ табигданан жүжэгүүд Юрөөгэй арадай театрай түрүүшын алхамууд, эхи табигшань Александр Нимаевич гэхэдэ, алдуу болохогүй. Үшөө тиихэдэ арбан хоногто нэгэ угаа гарадаг ханын газетэ бэлдэдэг нэн. Нэгэ шог зугаатай ушарта тааруулжа, өөрөө зураг зураха, доронь шүлэглэн бэшэхэ. Энэ мэтээр

нютагайнгаа зоний ажабайдалда шог зугаа, хүхэ энеэдэ, баяр баясхалан нэмэжэ ябадаг хүн байһан. Наһан соогоо хэһэн хэрэгээ, шэлэһэн мэргэжэлээ орхингүй урагшаал дабшажа ябаа. «Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн нэрэ зэргэ, Хүндэглэлэй олон грамота, дипломууд ажалдаа амжалтатай, абьяастайгаар хүдэлһыень гэршэлһэн байдаг. Бэлиг түгэлдэр, хурса мэргэн, ништын ажалай эдэбхитэн, аха, эсэгэ Александр Нимаевичай хэһэн хэрэг олоной зүрхэ сэдхэлдэ үлэхэ бээз. Д.УХАЗАНОВА, 24-гэхи лицейн оюутан.

ОРОТОНДО, ҺОЁДУУДТА ЗОРЮУЛНАБ

Буряад ороноймнай хойто нотагуудта анха урдаһаа нааша агнуури хэдэг, оро үсхэбэрлэдэг эвенкиүүд, Захааминда ажануудар хамниган зон, Ахын аймагта харлаг үхэрнүүдые үсхэбэрлэдэг хоёдууд тухай ходо бэшэдэг, хөөрөгдөгдэг гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ хоёдуудые хойто зүгэй үсөөн тоото арадуудай зэргэдэ оруулжа, хадата нотагы Ахын хоёдуудай аймаг гэхэн нэрэ олгогдоошонь ехэ дэмбэрэлтэй, найшаалта үйлэ хэрэг гэжэ ханагдана.

Зүблэлтэ засагай жэлнүүдтэ эдэ арад үндэһэтэн жэнхэни ёһо заншалаа хэргэжэжэ, анханһаа абажа ябаһан соёлоо нилээдгүй урдауулан байха юм. Эвенкиүүд гэхэ гү, али оротон тухай тогтохо болоо һаа, эдэмнай үндэһэн хэлэ бэшэгтэ, дуу хүгжэмөө хүгжөөһөн, уран найханай бүлгэмүүдые нотаг бүхэндэ эмхидгэһэн, тэндэһэ суута дуушад, хатаршад гараһан, шүлэгшэд, хүгжэмшэд тогдорһон намтартай. Эвенк багша, поэт Владимир Лоргоктыевые таниха байгаа. Володин шүлэгүүдые оршуулжа, гала-паяг онуудта «Байгал» сэтгүүлдэ, «Буряад үнэн» сониндо тунхаглаһан байна. Эвенк композитор Виктор Колейкин (Гончиков) угсаатанайнгаа дуу хүгжэмые найруулан, яһала нэрэтэй болоһон нүхэр һэн.

Мүнөө ортоңдо, хоёдуудта зориулан дуунуудаа дурадханам.
Гунгаа ЧИМИТОВ,
Буряадай арадай поэт.

ҺОЁД ОМОГТОНОЙ ДУУН

Үгэнь Гунгаа Чимитовэй
Хүгжэмынь П.Дамирановай

Саяан уулаа дамжаһаар,
Самсаал харгы гаргаһаар
Элинсэгнай ерээ лэ,
Энэ дайды шэлээ лэ.

Дабталга:
Һоёд омогтон гэшээдди,
Һонин түүхэтэй байхалди.
Аха дүү буряад зонтоёо
Аха нотагтаа золтойлди!

Өөрын һоёд хэлэтэй,
Өөрын алдар суутайбди,
Өөрын һоёд соёлтой,
Өөрын хонгёо дуутайбди.

Дабталга:
Агнууримнай маанадай
Анха урдын мэргэжэл,
Һарлаг, хайнаг бодо мал
Һарьдагтамнай бэлхэнэл.
Дабталга:

ҺОЁД АНГУУШАДАЙ ХАТАР

Үгэнь Гунгаа Чимитовэй
Хүгжэмынь Б.Донгоковой

Агнууриингаа урда тээ
Аляа дуугаа татаасы,
Хүбшын зоной дуратай
Хүхюун хатар наадаасы.

Дабталга:
Һоёд бидэ ангуушад
Һонин хатар ханаабди,
Хани нүхэд, ерыта,
Хатарыта манаараа!

Ангай мүрөөр бидэнэр
Алхалхамнай һадаа.
Агнуурида энэ жэл
Аза талаан байха даа.
Дабталга:
Хада уулаа дурдажа,
Хайра хэшэг гуйналди,
Сэржэм үргөөд, үлөөшынэ
Сэмээрхэнгүй ууналди.
Дабталга:

БИДЭ БУЛТА ОРТОМДИ

Үгэнь Гунгаа Чимитовэй
Хүгжэмынь Виктор Гончиковой

Хүбхэн зөөлэн газартайбди,
Хүбшэ соогоо ажалтайбди.
Хүйтэниие тэсэнхэйбди,
Хүшэр хүнды дабанхайбди.

Дабталга:
Буряад нотаг ороңтойбди,
Булта бидэ ортомди.
Эхэ Орос гүрэнэйингөө
Эрхэ тангил эрхэтэмди.

Омог дорюун заншалтайбди,
Ороо үсхөөд жаргалтайбди.
Буряад, ород нүхэдтэйбди,
Булта эбтэй эмхитэйбди.

Дабталга:
Бага хүбүүд манда байха,
Басагаднай хонгор хайхан.
Шэнэ сагаа угтанабди,
Шэнэ дуугаа дууланабди.
Дабталга:

ЭВЕНКНҮҮДЭЙ МАГТААЛ ДУУН

Үгэнь Гунгаа Чимитовэй
Хүгжэмынь Виктор Гончиковой

Буряад улас баабайтайбди,
Буурай хүбшэ эжытэйбди.
Эрхэ сүлөө мандууланхай
Эвенк арад бээ даанхай.

Дабталга:
Хойто зүгэй наран һаруул,
Хойто зүгэй агаар арюун,
Хойто зүгэй хүнүүд урин,
Хойто зүгэй Эвенк орон.

Большор найраа найрланабди,
Баяр зугаа дэлгэнэбди.
Одер хатар нааданабди,
Огсом дуугаа дууланабди.

Дабталга:
Үбгэд манай ангуушад лэ,
Хүгшэд манай үлгэршэд лэ.
Үхибүүднай эрдэмтэй лэ,
Үндэр дээгүүр ажалтай лэ.
Дабталга:

БӨӨНЭР, ЗААРИН БӨӨНЭР

Үгэнь Гунгаа Чимитовэй
Хүгжэмынь Виктор Гончиковой

Бархан, Саяан, Ойхонтой
Баабайн шэдеэр холбоотой,
Үни саһаа тогтонхой
Үндэр һүлдэ - жодоотой...

Дабталга:
Заарин бөөнэр, заарин бөөнэр,
Заяа хубиимнай захыта.
Загуурдида төөриһэн
Замыемнай залыта!

Сээг-сээг-сээг-сээг,
Сээг-сээг-сээг-сээг!

Тайлга тайжа, үршөөлтэй
Тайбан байдал мандуудаг,
Тэнгэриһэ юрөөлтэй
Тэмдэг онгоо оруудаг...

Дабталга:
Дуута хэсээ дэлдэжэ,
Дуудалгала түүрээдэг,
Буряад, эвенк арадтаа
Буян, хэшэг түгээдэг...
Дабталга:

Монголой буряадууд тухай

ХУБААГДАБАШЬЕ, ХУБИ ЗАЯАМНАЙ НЭГЭН

Ара Монголой арад түмэнэй эрхэ Асүлөөгэй хүдэлөө эршэдхэжэ, манжын 200 гаран жэлэй ноёрхолье түлхин унагаажа, бээ даанхай байдалы хэргээн тунхаглаһан ябадал заха зэргэдээ байһан Тагна Уряанхай (Тува), Буряадта түлөөлһэн бэлэй. Буряад зоной энээнһээ үмэнэшье, 19-дугаар зуунай һүүлшгээр таража, нотагтаа гаража, Монгол нотагта нүүдэллэн ерэхэ тохёолдол олон байгаа.

Тэдэнэр, нэгэ талаар, ган зудай гашаг сагта малай бэлшээр бэдэржэ, саһа эхэтэй үбэл Мэнэнгийн тала, Буйр нуур хүрэтэр нүүгээд, саһанай нимгэрхэ, халаха тээшэ бусажа, Онон, Тари нотагаа ородог байһан гэжэ наһажал зон һая болотор дурсадаг бэлэй.

XVII-XVIII зуунда халха, ойрод монголшууд хэсэг бүлэгээрөө янза бүрийн шалтагаанаар хилэ дабан нүүдэллэжэ, Сэлэнгэ, Хяагта, Зэдэ зэргын газарта нотагладаг болоһоной эсэстэ сонгоол, сартуул, ашабагад, хонгоодор гэхэ мэтэ отог обогой буряадууд бии болоо. Буряад нотагтаа Монгол газар нүүдэллэн ерэнэнинь олон.

Он дамжажа, саг һамууржа, орон нотагайн дайнд дажарай хүл болоходо, тэрэ үедөө буряадуудай дунда ушар мэдэхэ сэхээтэн, хотогто хубилгаанууд сэдхэл түгшэн, яһатан үндэһэтэнигшөө хуби заяанай түлөө өһөдэнигшөө хүсэ, оюунаа шабхан байжа, эрдэм номоор хэлэсэдэгын хэлэсэжэ, зурхайн зуралга, хуби заяанай дуудалга даган, Ара Монгол руу нилээд тооной буряадууд нүүжэ ерэнэн байна. Зарим буряадууд Манжуур дамжан, Хайлаар хотын оршондо, Баргын нотагуудта һуурижаба. Нүгөө хэһэгын Япон ябаха уһанай онгосодо һуубабди гээд, хэлэ ама мэдэхэгүйн ушараар алас холын Австрали түби ошохо онгосодо һуухадаа, наһан туршадаа тэндэ һуурижаха, амидарха хуби табилан тэдэ хүнүүдтэ тудда.

Хэлэ мэдэхэгүй тэдэнэртэ «Чингис», «Монгол» гэхэн хоёрхон үгэ эхин үедэ хэрэг боложо, тэдэнэртэ хандаха хандалга хүрэтэр наашатайгаар түлөөлһэн гэдэг. Хоёр тээшэ сүлөөтэйгөөр харилсаха байдал 1920-ёод онууд хүрэтэр алдаг оног үргэлжэлжэ байһан бололтой. Уласай хилэ хизаары дабан нүүдэг зохисгүй ябадалы зогсоохо, зохисуулаха талаар хоёр уласай засагай газар арга хэмжээ удаа дараалан абажа байһан юм. Энэ үедэ Буряадай автономито (өөртөө засах) уласай засаг захиргаан профессор Гомбожаб Цыбиковые нэрэ хүндэ ехэтэй хүн гэжэ найдаһан ушарһаа дэрбэжэ гараһан буряадууды Монголһоо бусааха асуудалы харюусаха бүрин эрхэтэ түлөөлгшөөр томило. Гомбожаб Цыбиков үүргээ амжалтатайгаар бэлүүлжэ, нүүхэ гэжэ байһан олон айлые болоулжа, нүүһэн зарим айлые бусаажа ерүүлһэн байна.

Монгол руу буряадуудай нүүдэл болоо гээд, эхин үе - 1900-1907 онууд, удаанш - 1917-1922 онууд, һүүлшынхи - 1927 он. Буряадай Сэлэнгэ, Ага нотагуудһаа ерэнэн буряадууды Монголой харьяатад болгохо асуудал хурсаар табигдажа, 1922 оной эхээр Ниислэл хүрээндэ (мүнөө Улаан-Баатор) буряадуудай хэрэгые эрхилхэ газар байгуулагдаба. Зүблэлтэ Орос уласай Түбэй Гүйсэдхэхэ хорёон (ЦИК) 1923 оной сентябриин 7-ной тогтоолоор Монгол газар нүүжэ ошоһон Оросой харьяатадые Монголой албатад болгохы

зүбшөөрбө. Оросой, Монголой засаг газарнуудай шийдхэбэри гаргаһан дагуу 1924 оной октябрь һара Зүблэлтын талаһаа, Монголодо һуу бүрин эрхэ бариха түлөөлгэ А.Н.Васильев, Монголой талаһаа, Гала ябадалай Яаманай сайд А.Амар гүрээ (договор) байгуулжа, «энэ дээр хүсэлтэ гаргаһан буряадууд Монгол албата болоһон тусгаар болоһон тоологдоно» гэжэ шэмэг б тоологдоно» гэжэ Сүлөөр тогтоолдо гаргалые үзэг зуража гэдэ үсөөх талба. Энэнь мөг. Тэдэ үе голшуудай, буряад гэшээб дуудай түүхэдэ бэлигтэ Б холбогдолтой зүрэлтэ Н риббүүшь болобо.

Буряадууд оной эдэ лиг соёлой, Владимир уйлын үни эртэ болоһон өөрсэ улам (Һуралс дахада, лалтай юм. Оссин нотаг зуун жэлэй үеөө, мүн д нэһөө арад оло гүрэнүүд дунда «Нэрвеша, Латви «Уусын дууликануудна

Ц.ОЧИРОВАЙ зураг.

«Бөһэлигэй дуун», «Бохор» зэрэ дуунууд мүнөө хүрэтэр дуулагдаһаа Эртэ дээдэ үеһөө мүнөө хүрээ буряадууд модоор байшач баргээ буряад эмээл хэхэнээ гадна түмэ модошо дархануул олон байһан Тэдэнэр морин тэргэ (ходоог), хоомууд, дугааг, сидёолхо (дүрөө сэртэниг (бүгтэргэ), ута жолоо (б хэдэг байгаа.

Буряад зон хадлан бэлдэхэжэ, хашаа бариха, гар худаг гаргажа татаха ажалье хүнгрбшгэдэн шадам хэдэг гээшэ.

XIII зуунай үеһөө буряад үндэһэн мал үсхэжэ, ой тайгаар хэсүүшэлэ агнажа, бүри хожомын тарна гүгэй хэн хонгор хөөр тариха, гарай ура хүгжүүлэн, тэргэ дархалжа, ашалга тээбэри хэхэ аж дүүргэн, амин шүчен хадаа зүйлнүүдые хүдэганай (һын ород зонһоо халаа гэжэ абahan байдаг. Нэрлэхэ һэ Монгол, буурайганда үеһэ һаа, тэ дэм дэмдээ амар жэшэ юм. Тиг энхэ амгалан ажанууха үндэһэн буряадзон тогтоһон он жэл үргэлжэлжэ байна.

Гэтэр хашалган хамалганай үедэ мянган буряадууд гэм зэмгүй буудуулагдаа, сүлэгдөө һэн.

Буряадууд сая хүрэхэгүй тоотон гурбан уласта хубаагадан амид тиймэл хуби заяатай гээшэ бээ. даа, дээгүүр халхи шуурганай шэрэ байхада, түрэл садангаа һура байтагай буряадаар ярихаашые айһэн хэлэбэл, байгаал юм. Дээгүүрээ тэнгэри саһанайшые гэгэ халхин тогтуун, түрэ түбшэн бауригчанарай д бидэнэршые сэдхэл тэнюун ажан үрээндэ шүтэдэ һуугаа, мүнөө шэһэнь, Агуу Далай-лама Агамса (1617-1708) русаар Дзогч хэдэг байһан руса бэшэ. Үгэ дугаар Карл Дорже (1284-1363) бөгчөнэй сурталан, Махаму а хоёрой ёһо гэгэдхэн тү дээрээ Дзогч адизмһаа, б раггүй урид ин болоһон г багшанар он да Дзогчөн г хаанаһаа хэ юм? Уддиян али манай Га ни болоһон ны ороңдо (Афганистан г оёрой бэлшэ гэдэг, мүнөө т гэшиһа яба хэн Судхарм майда бүтүүгэ оод, гайхалт үндэлһэн Гар

Зурхайн зуралгаар,
хуби заяанай дуудалгаар

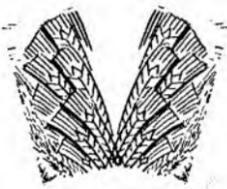
БУРЯАД ЮУМЭ ДАА

Ононхон Улзатай гэлсэнэгтүү,
Олодон маанадай нотаг юум
Ородой, Монголой гэлсэнэгтүү,
Оройдоол буллада буряад юум

Сэлэнгэтэйл, Юроотэй гэлсэнэгтүү,
Сэхээн маанадай нотаг юум
Сэсээрэй, Монголой гэлсэнэгтүү,
Сэхыень хэлэхэдэ, буряад юум

Хангайтайл, губитай гэлсэнэгтүү,
Халуунхан зүрхэнэй нотаг юум
Хитадай, Монголой гэлсэнэгтүү,
Хайшааш зайлахагүй буряад юум

ЦЭРЭНЖАБАЙ ГА

ГУП «Издательский дом «Буряад үнэн» требуется про-
раммист-верстальщик.
Телефоны для справок: 21-68-08, 21-50-52.

Элбэг МАНЗАРОВ

АДХА ОРООНОН

Алта угаандал үйхэн
набягаар набин
Арилгахаш, сэрлэхэш
хяаг, бог шоройхоонь.
Аагаһан болгожо шанааг,
зутараан сайгаа
Аяга уубал, сахалан
ябахаш, үгэрөөрөө.
Алта хулууһандал, адха
орооһоной түлөө
Алалсаан, ай бурхан, юун
болоогүйб урдандаа.
Адха орооһоной түлөө үлэн
хооһондоо,

Ахиргаа гушааг онуудта,
харгаган хамаргаа.
Алта хулууһандал, адха
орооһоной түлөө
Ангиин дайсан, аяр холын
Колыма
Абаашагааг, хүлдөө
түмэр гэнжэ хайхинуулаа,
Али олон зонинь бусаагүй
шотаргаа.
Адха орооһоной түлөө
алтаяа үгэхэш,
Аминдаа хэрэгтэй,
тураихалжа амидархаяа
һанабал.

Арьяа Баала, Бугда
бурханайнгаа урга
Адха орооһо аалихан
баринабди, манай мүргэл.
Адха орооһоной сэн аргагүй
ехэ,
Амталжа, сэгнэжэ һурая —
хэлэхэб сэхэ.
Адха орооһон, адха
орооһон хүрэлдэн,
Альган соомни, альган
соомни дулаахан.

Алта угаандал, адха
алтан тарьяан
Али зэргэ үнэстэй
байһаниинь мэдэхэб
юрэдөө.
Нэгэш орооһо унагаабал,
газарта марьяан,
Нээрээ бэдэрхэш хооһон
хотынгоо түлөө.

АНГАРХАЕВА Л.

Безвременно ушла из жизни замечательная личность, одаренный и талантливый близкий нам прекрасной души человек.

Ангархаева (Хандирова) Лариса Гармаевна родилась 11 августа 1953 г. в с.Хурт Хобок Тункинском районе.

Окончила Кыренскую среднюю школу. Она отличалась среди своих сверстников хорошей учебой и спортивными достижениями.

Работала старшей пионервожатой в Толтойской средней школе.

После завершения учебы в Восточно-Сибирском Государственном институте культуры работала заведующей районной детской библиотекой, методистом центральной районной библиотеки, инспектором отдела культуры. В 1986 году была выдана на работу ответственным секретарем районного центра «Знание».

С 1991 года, со дня рождения, трудилась в Тункинском национальном центре. Она является одним из инициаторов его создания. Здесь проявились ее способности организатора производства и научно-исследовательской работы на предприятии. Она принимала активное участие в культурно-массовых мероприятиях районного республиканского уровня в работе Тункинского литературного объединения Союза писателей Бурятии. Ею изданы книги «Саяны зори» и «И перо, и колос».

Добрая и светлая память Л.Г.Ангархаевой - горячей любимой супруги, матери, сестры, дочери, яркой и творческой личности - навсегда сохранена в наших сердцах.

Друзья и коллеги

Уншагшадаймнай туршалгануудһаа

Манай эндэхи хүйтэн Мана таталгандаа хүрээбэ. Малгай, бээлэй, гуталаа Мэдэжэ сохом бэдэбэлэ. Дүшөөд градусһаа үлүү Дүлөөр сорьёмо шангаар, Далайн захадыха нютагаар Дааруулхаяа һанаһаар бууба.

Табинһаа үлүү гараһан Ташаганама, нижаганама хүйтэн Таһарнагүй хэды соо. Байгал сагаан далаймнай Байлгахань ха долгиёо, Барбагар, арбагар, шобхогорнууд, Хэрэмдэл адли үндэрнүүд.

Хам хүрэхэн мүльһэнүүд Хараһан хүнэй зурхые Хүдэлгэдэг лэ үбэлдөө. Шобогор, ёрбогор үзүүрээрнь Сахилгаатана Луумнай. Ш-ш-ш... Шагнагты. Шарай шэнжэээ заһажа,

Саанаһаань Могой гуддирхань. Унжагаршые һаа, һайхан, Ууртайшые һаа, ухаатай, Улад зонинь урматай, золтой Урагшатай ажалдань уряалхань. С.МАХАЧКЕЕВА.

МАНА ТАТАН ХҮЙТЭРБЭЛ...

Президент и Правительство Республики Бурятия выражают глубокое соболезнование главному редактору газеты «Буряад үнэн» А.Л.Ангархаеву по поводу скоростижной кончины его супруги **АНГАРХАЕВОЙ Ларисы Гармаевны.**

Коллектив ГУП «Издательский дом «Буряад үнэн» выражает глубокое соболезнование генеральному директору ГУП, главному редактору газет «Буряад үнэн» и «Бурятия», председателю правления Союза писателей Бурятии, народному писателю Бурятии Ангархаеву А.Л. в связи с безвременной кончиной супруги **Ларисы Гармаевны.** Вынос 11 января в 10 часов, с. Гурульба.

Народный Хурал Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование главному редактору газеты «Буряад үнэн» Ангархаеву А.Л. по поводу безвременной кончины любимой супруги **Ларисы Гармаевны.**

Аппарат Народного Хурала Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование семье председателя Комитета Народного Хурала Республики Бурятия Лубсанова А.Г. по поводу кончины матери, бабушки **ДРУГОВОЙ Анны Андреевны.**

Пресс-служба Президента и Правительства Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование главному редактору газеты «Буряад үнэн» А.Л.Ангархаеву по поводу кончины его супруги **АНГАРХАЕВОЙ Ларисы Гармаевны.**

Комитет по информации, печати и связям с общественными объединениями Администрации Президента и Правительства Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование народному писателю Бурятии, главному редактору газет «Буряад үнэн» и «Бурятия», председателю Союза писателей Республики Бурятия Ангархаеву А.Л. по поводу кончины любимой жены **Ларисы Гармаевны.**

Коллектив издательства «Бэлиг» выражает глубокое соболезнование главному редактору газеты «Буряад үнэн» Ангархаеву А.Л. по поводу безвременной кончины жены **Ларисы Гармаевны.**

Союз писателей Бурятии выражает глубокое соболезнование семье, родным по поводу скоростижной кончины известного журналиста и поэта, члена Союза писателей России **ИГУМНОВА Ивана Ильича.** Гражданская панихида 12 января в 11.30 часов ул. Каландаришвили, 23, Дом печати.

Национальный парк «Тункинский» выражает глубокое соболезнование председателю научно-технического совета Ангархаеву А.Л. по поводу скоростижной смерти супруги **АНГАРХАЕВОЙ Ларисы Гармаевны.**

Коллектив редакции газеты «Саяны», литературное объединение им. Мунко-Саридака выражают глубокое соболезнование народному писателю Бурятии А.Л.Ангархаеву в связи с кончиной супруги **Ларисы Гармаевны.**

Пресс-служба Президента и Правительства Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование родным и близким по случаю безвременной кончины члена Союза журналистов и Союза писателей России **ИГУМНОВА Ивана Ильича.**

Комитет по информации, печати и связям с общественными объединениями Администрации Президента и Правительства Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу безвременной кончины члена Союза писателей и Союза журналистов России **ИГУМНОВА Ивана Ильича.**

Администрация Тункинского района, тункинское землячество «Саяны» выражают глубокое соболезнование семье народного писателя Бурятии Ангархаева А.Л. по поводу преждевременной кончины супруги, матери **АНГАРХАЕВОЙ Ларисы Гармаевны.**

Союз писателей, Союз журналистов Республики Бурятия выражают глубокое соболезнование председателю правления Союза писателей Бурятии, народному писателю Бурятии Ангархаеву А.Л. в связи с кончиной супруги **Ларисы Гармаевны.**

Пресс-служба Народного Хурала Республики Бурятия выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу безвременной кончины бывшего заместителя главного редактора газеты «Бурятия» **ИГУМНОВА Ивана Ильича.**

Джидинское землячество выражает глубокое соболезнование родным и близким в связи с безвременной кончиной кандидата технических наук, доцента кафедры менеджмента и права БГСХА **ДОРЖИЕВА Владимира Тубановича.** Вынос 13 января с 12 до 14 часов из здания БГСХА.

Правление колхоза «Мир», Галбайская сельская администрация выражают глубокое соболезнование генеральному директору ГУП «Издательский дом «Буряад үнэн» и «Бурятия», народному писателю Бурятии Ангархаеву А.Л. по поводу кончины горячей любимой жены **АНГАРХАЕВОЙ Ларисы Гармаевны.**

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А.Л.АНГАРХАЕВ
Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (ахамад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), Б.Ц.СЕМЁНОВ (РФ-гэй Гүрэнэй Дүүмэ), Е.К.ХАНХАЛАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал); таһагуудые даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.Л.-Н. ГЕРГЕНОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, С.А.БУДАЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ, Д.Д.АНГАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:
670000, Улаан-Үдэ хото,
Каландаришвилиин үйлэс,
23, "Буряад үнэн" газетын
редакци.
E-mail: unen@buriatia.ru.

Газетэ хэблэлэй 4
хуудан хэмжээтэй.
Индекс 73877.
Хамтын хэһэг 23.600.
Хэблэлдэ
тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэ
АО-до газетэ 7000
хэһэгээр хэблэгдэ.
Директорэйнь телефон: 21-40-45.
Б-0165-дахи номертойгоор
бүридхэлдэ абтанхай.
Заказ № 8254.

Редакциин телефонууд: ахамад редакторай - 21-50-96 (факс), приёмнын - 21-54-54, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретариин - 21-50-секретариатай - 21-50-52, таһагуудэкономикын болон политикын - 21-63-86 (даагшань), 21-34-05, соёлой болон түүхын - 21-60-21, залуушуулай, оюутдай ажабайдалай болон олонийн хүдэлмэрийн - 21-54-93 (даагшань), 21-69-58, мэдээлэлэй болон спортын - 21-55-97, рекламн болон коммерческэ ажалай - 21-62-62, захилай - 21-67-81, хэблэлэй - 21-55-97, 21-33-61, оперативкорректорнүүдэй - 21-61-35, фотокорреспондентнүүдэй-21-33-61, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерийн - 21-23-67, кассын - 21-57-63, вахтын - 21-60-

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагй нэрнүүдэй бэшэлгые хазагайрууһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин һанамжа аврайхитай адли бэшэ байжа магад.